

GLOBALNI IZZIVI
GLOBALNI PREDMETI

Tuji jezik

**PRIROČNIK ZA VNAŠANJE GLOBALNEGA UČENJA
V PREDMETNO POUČEVANJE**

Tuji jezik

PRIROČNIK ZA VNAŠANJE GLOBALNEGA UČENJA V PREDMETNO POUČEVANJE

ZBIRKA GLOBALNI IZZIVI – GLOBALNI PREDMETI

Avtorji in avtorice:

Ana Stranščak, Ingrid Peroša, Irena Fabek, Livija Horvat, Staša Benko, Živa Blatnik,
Andreja Šmrgut Okrajšek, Alma Rogina, Viktorija Kos

Urednici:

Alma Rogina, Viktorija Kos

Lektura:

Tadej Turnšek

Oblikovanje:

Centrum Edukacji Obywatelskiej (Poljska)

Grafična prilagoditev in oblikovanje prilog:

Dalibor Kazija

Izdajatelj:

Društvo Humanitas – Center za globalno učenje in sodelovanje
Zemljemerska ul. 12, 1000 Ljubljana, Slovenija
www.humanitas.si

Elektronska izdaja,
Ljubljana, 2020

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 66607875
ISBN 978-961-95355-4-7 (PDF)

Publikacija je nastala v okviru projekta *Globalni izzivi – Globalni predmeti* (Global Issues – Global Subjects), ki ga sofinancirata Evropska unija in Ministrstvo za zunanje zadeve RS. Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorjev in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske unije ter drugih financerjev.

Elektronske različice publikacije ter drugih gradiv, nastalih v okviru projekta *Globalni izzivi – Globalni predmeti*, so na voljo na spletni strani <https://humanitas.si/baza-gradiv>.

GLOBALNI IZZIVI
GLOBALNI PREDMETI

ZBIRKA GLOBALNI IZZIVI – GLOBALNI PREDMETI

Tuji jezik

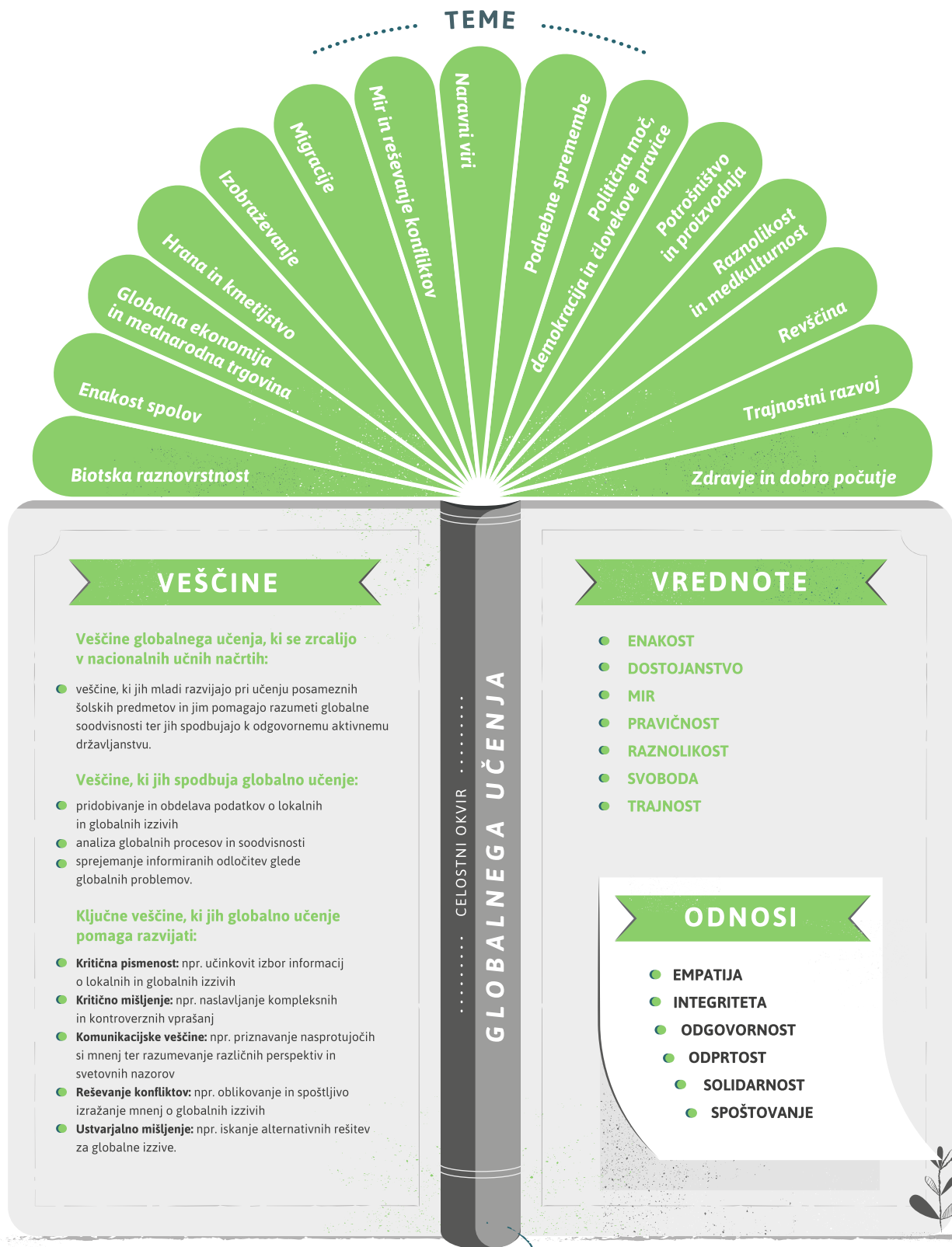
PRIROČNIK ZA VNAŠANJE GLOBALNEGA UČENJA
V PREDMETNO POUČEVANJE

Ljubljana, 2020

AKTIVNOST	STRAN
Uvodnik	7
O projektu Globalni izzivi – Globalni predmeti	8
Struktura priročnika	9
Pregled aktivnosti v priročniku	10
Seznam prilog	12
01 OKOLI SVETA BREZ STEREOTIPNE PRTLJAGE	13
02 S KNJIGO SPREMINJAMO SVET	17
03 DELO OTROK PO SVETU	20
04 LAŽ ALI RESNICA?	24
05 MEDKULTURNO JEZIKANJE	27
06 TRAJNOSTNO V 2030 IN NAPREJ	30
07 ENAKE MOŽNOSTI IN PRILOŽNOSTI ZA VSE	34
08 NIKOLI NE RECI, DA SE BOJIŠ	38
09 TRAJNOSTNO POTOVANJE	42
10 TRŽNICA V RAZREDU	46

Celostni okvir globalnega učenja

PRIPOROČILA ZA DELOVANJE

- MOTIVACIJA
- OPOLNOMOČENJE
- ZMOŽNOSTI

... za doseganje pozitivnih družbenih sprememb.

Priročnik, ki je pred vami, je del zbirke **Globalni izzivi – Globalni predmeti** in je nastal v okviru istoimenskega projekta, ki ga med letoma 2017 in 2021 izvaja konzorcij desetih nevladnih organizacij iz evropskih držav. Zbirko sestavlja **pet priročnikov, ki bodo učiteljem in učiteljicam predmetnega pouka lahko služili kot podpora pri vključevanju globalnega učenja v poučevanje zgodovine, geografije, domovinske in državljske kulture in etike, matematike in tujega jezika v zadnji triadi osnovne šole**, prepričani pa smo, da bodo prišli prav tudi pri poučevanju drugih predmetov.

Priročnike smo pripravili v sodelovanju z učiteljicami in učitelji osnovnih in srednjih šol, s katerimi smo v okviru predmetnih delovnih skupin razvijali ideje in metode za **naslavljanje izbranih globalnih izzivov, tudi tistih občutljivih**, kot so na primer podnebne spremembe, enakost spolov ali migracije. Verjamemo, da bo zbirka priročnikov v pomoč prav vsem, ki želijo v poučevanje vnesti globalno dimenzijo in mlade podpreti pri razvoju kompetenc, ki so v današnjem hitro spreminjajočem se svetu nujno potrebne.

Na podlagi priporočil **Raziskave o vključevanju globalnega učenja v predmetno poučevanje**, ki smo jo opravili v prvem letu projekta, smo priročnike zasnovali **v obliki učnih ur** (večina predstavljenih aktivnosti ustreza dolžini ene ali dveh šolskih ur), vključili pa smo tudi dodatne predloge za možne razširitve in prilagoditve aktivnosti za mlajše in starejše učence. Priročniki vsebujejo **različna didaktična orodja, obravnavajo aktualne tematike ter spodbujajo iskanje konkretnih rešitev** za doseganje pozitivnih družbenih sprememb.

Globalno učenje je pristop k učenju in k poučevanju, namenjen ozaveščanju o medsebojni povezanosti in soodvisnosti ljudi in okolja ter spodbujanju odgovornega in aktivnega globalnega državljanstva. Je transformativni pristop in deluje na treh nivojih: znanje (glava), vrednote (srce) in akcija (roke); prav prepričevanje lastnih pogledov in dejanj ter spremenjeno delovanje pa sta tudi glavna cilja tega pristopa. Globalno učenje obravnava izzive, ki izhajajo iz globalne povezanosti in soodvisnosti, hkrati

pa spodbuja uporabo metodologije, ki omogoča in krepi aktivno participacijo učencev in učenk ter spodbuja njihovo sodelovanje in vključevanje. Mladim pomaga, da se naučijo prepoznati in izkoristiti prednosti ter zmanjšati škodljive posledice globalizacije. Pripravlja jih na vsakodnevne izzive in vprašanja, s katerimi se soočamo tako na lokalni kot na globalni ravni, ter jim pomaga razumeti, kako njihove odločitve vplivajo na življenja drugih in na prihodnost našega planeta. Z globalnim učenjem pri mladih spodbujamo **razvoj kompetenc (znanj, veščin in vrednot), ki jih kot državljani in državljanke sveta potrebujemo za soočanje z globalnimi izzivi:**

- zavedanje povezanosti in soodvisnosti človeka in narave,
- zavzemanje za socialno pravičnost in enakost,
- mirno reševanje sporov,
- izražanje in argumentiranje stališč,
- samozavedanje in refleksija,
- empatija,
- kritično in kreativno mišljenje,
- zmožnost soočanja s kompleksnostjo in negotovostjo,
- prevzemanje odgovornosti za lastna dejanja,
- sprejemanje informiranih in ozaveščenih odločitev,
- iskanje alternativnih rešitev za obstoječe družbene prakse,
- solidarnost,
- spoštovanje raznolikosti in
- upoštevanje potreb prihodnjih generacij.

Podrobnejšemu opisu globalnega učenja je namenjena publikacija z naslovom **Celostni okvir globalnega učenja**, ki smo jo pripravili v sodelovanju s projektnimi partnerji. Tako raziskava kot omenjena publikacija sta na voljo v spletni bazi gradiv na povezavi <https://humanitas.si/baza-gradiv>.

O projektu Globalni izzivi – Globalni predmeti

S projektom želimo prispevati k prepoznavnosti in kakovosti globalnega učenja v okviru formalnega šolskega sistema ter spodbuditi razpravo o pomembnosti vnašanja globalne dimenzije v poučevanje. Učitelje in učiteljice želimo dodatno motivirati in usposobiti za naslavljanje globalnih izzivov, tudi bolj občutljivih, ter jih spodbuditi k vključevanju tem, povezanih s cilji trajnostnega razvoja, v medpredmetno in predmetno poučevanje.

Cilji projekta:

- Raziskava o vključevanju globalnega učenja v predmetno poučevanje med učitelji in učiteljicami, ki globalno učenje že poznajo.
- Celostni okvir globalnega učenja, namenjen predstavitvi globalnega učenja in pomembnosti njegovega vključevanja v predmetno izobraževanje, s poudarkom na naslavljanju občutljivih globalnih izzivov in ciljev trajnostnega razvoja v razredu.
- Priročniki za naslavljanje globalnih izzivov v predmetnem poučevanju (geografija, zgodovina, domovinska in državljanska kultura in etika, tuji jezik in matematika), ki smo jih razvili v sodelovanju z učitelji in učiteljicami osnovnih in srednjih šol.
- Daljša usposabljanja za pedagoške delavce in delavke v kombinaciji izobraževanja preko spletne platforme, usposabljanj v živo ter mentorstva s strani strokovnjakov in strokovnjakinj s področja globalnega učenja.
- Krajša usposabljanja za učitelje in učiteljice, namenjena spoznavanju pristopa globalnega učenja in praktičnih primerov za vnos globalne dimenzije v predmetno poučevanje.
- Proakcijske delavnice za učence in učenke ter podpora njihovim mentorjem in mentoricam pri pripravi lokalnih akcij z globalno dimenzijo.
- Osveščanje o pomenu vključevanja globalnega učenja v formalno in neformalno izobraževanje med izobraževalnimi in pedagoškimi institucijami, političnimi odločevalci ter ostalimi zainteresiranimi akterji (organizacija nacionalne konference globalnega učenja, priprava prispevkov o globalnem učenju, predstavitve projekta ipd.).

Projektne partnerji:

- Centrum Edukacji Obywatelskiej / Poljska (nosilec projekta)
- Anthropolis egyesület / Madžarska
- ARPOK / Češka
- ASC – Associazione di Cooperazione e Solidarietà / Italija
- Človek v ohrojeni / Slovaška
- Društvo Humanitas – Center za globalno učenje in sodelovanje / Slovenija
- Leeds DEC / Velika Britanija (Anglija)
- Le Partenariat / Francija
- Scottish Development Education Centre / Velika Britanija (Škotska)
- Südwind Verein für Entwicklungspolitik und globale Gerechtigkeit / Avstrija

Financerji projekta:

Projekt sofinancirajo Evropska unija ter nacionalni financerji (v Sloveniji Ministrstvo za zunanje zadeve RS). Vsebinska projekta je izključno odgovornost projektnih partnerjev in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske unije ter drugih financerjev.

Za dodatne informacije o projektu Globalni izzivi – Globalni predmeti in naročilo tiskanih izvodov priročnikov in drugih publikacij, nastalih v okviru projekta, se lahko obrnete na vodjo projekta Almo Rogina (alma@humanitas.si).

V priročniku so zbrane aktivnosti, ki vsebujejo vse potrebne informacije in podrobna navodila za izvedbo. Priloge, navedene pri posameznih aktivnostih, so zbrane v spletni bazi gradiv na povezavi <https://humanitas.si/baza-gradiv>, kjer je jasno označen njihov naslov in zaporedna številka, ter si jih lahko natisnete ali prenesete na svoj računalnik v formatu PDF.

Aktivnosti so zasnovane v smeri krepitve kompetenc (znanj, vrednot in veščin) in delovanja na že omenjenih treh nivojih: znanje (glava), vrednote (srce) in akcija (roke). Velik poudarek in hkrati ključni del vseh predstavljenih aktivnosti je diskusija, s katero mlade spodbudite k refleksiji o novo pridobljenih informacijah, k razmisleku in prepoznavanju njihove lastne vloge v obravnavani tematiki ter k iskanju možnih rešitev. Pomembno je, da za izvedbo aktivnosti zagotovite varen prostor (določite pravila sodelovanja, omogočite izražanje mnenj, spodbujate sproščeno vzdušje, zagotovite spoštovanje raznolikih pogledov ipd.) ter da vse učence in učenke spodbujate k aktivni udeležbi.

Aktivnosti so sestavljene po naslednjem zaporedju:

- 1 RAZRED:** Aktivnost je primarno zasnovana za navedeno starostno skupino, z nekaterimi prilagoditvami pa jo lahko izvedete tudi z mlajšimi ali starejšimi učenci in učenkami.
- 2 TRAJANJE:** Okviren čas trajanja aktivnosti ustreza eni ali več šolskim uram.
- 3 KRATEK OPIS:** Opis vsebine aktivnosti, kjer so na kratko povzete obravnavane teme.
- 4 KLJUČNE BESEDE:** Navedene besede so namenjene hitremu pregledu obravnavanih tem.
- 5 METODE:** Pregled uporabljenih in priporočenih metod, ki jih lahko po lastni presoji tudi zamenjate ali prilagodite.
- 6 CILJI AKTIVNOSTI:** Povzetek glavnih ciljev, ki jih želimo doseči z izvedeno aktivnostjo.
- 7 POVEZAVA AKTIVNOSTI Z UČNIMI CILJI:** Izbrani učni cilji glede na učni načrt posameznega predmeta, ki jih z aktivnostjo želimo nasloviti.
- 8 MEDPREDMETNE POVEZAVE:** Možne medpredmetne povezave ali predlagani učni predmeti, pri katerih lahko izvedete prilagojeno različico aktivnosti.
- 9 ŠTEVILO UČENCEV IN UČENK:** Večina predlaganih aktivnosti je primerna za izvedbo v razredu ne glede na število učencev. Za izvedbo nekaterih aktivnostih pa je potrebno zagotoviti najmanjše oz. največje možno število sodelujočih učenk in učencev.
- 10 PRIPOMOČKI:** Navedeni so osnovni pripomočki za izvedbo aktivnosti, ki jih v nekaterih primerih lahko nadomestite z drugimi pripomočki.
- 11 PRILOGE:** Pri vsaki aktivnosti so navedene priloge, potrebne za izvedbo (npr. delovni list, fotografije, kartice, figurice, zemljevid ipd.). Vse priloge so dostopne na spletni strani <https://humanitas.si/baza-gradiv>.
- 12 NAVODILA ZA IZVEDBO:** Potek vsake aktivnosti je opisan po korakih. Pri vsakem koraku je naveden okviren čas izvedbe, jasno pa so označene tudi potrebne priloge in dodatne informacije, ki so zbrane v »Kotičku za informacije«.
- 13 DODATNI PREDLOGI:** Pri vsaki aktivnosti smo navedli nekaj dodatnih predlogov za izvedbo, ki jih lahko uporabite v primeru razširitve, nadgradnje ali pri delu z mlajšimi ali starejšimi učenci in učenkami.
- 14 KOTIČEK ZA INFORMACIJE:** Tu so zbrane dodatne relevantne informacije in zanimivosti, ki so vam lahko v pomoč pri pripravi na izvedbo aktivnosti.
- 15 LITERATURA IN VIRI:** Na koncu vsake aktivnosti so zbrani vsi viri, iz katerih smo črpali informacije ali navdih za aktivnosti in ki vam lahko pridejo prav pri poglobljanju v obravnavano tematiko.

Pregled aktivnosti v priročniku

NASLOV AKTIVNOSTI:	KRATEK OPIS:	RAZRED:	TRAJANJE:
01 OKOLI SVETA BREZ STEREOTIPNE PRTLJAGE	O ljudeh in krajih, ki jih ne poznamo, imamo pogosto stereotipne predstave, včasih pa zaradi tega tudi predsodke do njih. S pomočjo fotografij in danih informacij, ki se le redko pojavijo v medijih, učenci in učenke prepoznajo različne države in narodnosti ter stereotipe in predsodke, povezane z njimi. Z aktivnostjo jih spodbujamo h kritičnemu razmisleku o nastajanju stereotipnih predstav in podob o državah in njihovih prebivalcih in prebivalkah ter vplivu medijev na oblikovanje naših predstav o svetu.	7. razred	45 minut
02 S KNJIGO SPREMINJAMO SVET	Učenci in učenke se seznaniijo z zgodbo Malale, mlade aktivistke iz Pakistana, ki se bori za pravico do izobraževanja žensk. Številnim deklicam po svetu je šolanje namreč onemogočeno, s tem pa so manjše tudi možnosti za razvoj potencialov, ki jih imajo. Številna dekleta in ženske zaradi neizobraženosti ne poznajo svojih pravic in so zaradi tega pogosto žrtve izkoriščanja in nasilja. Učence in učenke z aktivnostjo spodbudimo k razmisleku o pomembnosti izobraževanja in o moči, ki jo ima znanje.	7. razred	45 minut
03 DELO OTROK PO SVETU	Učenci in učenke razmišljajo o svojem življenju med delovnikom oziroma prostim dnem ter ga primerjajo z življenjem svojih vrstnikov in vrstnic. Spoznajo, da se lahko življenja vrstnikov in vrstnic po svetu precej razlikujejo od njihovih, saj so številni otroci prisiljeni v delo. Seznaniijo se z vzroki, posledicami in oblikami otroškega dela ter z razumevanjem dela mladih z vidika slovenske zakonodaje.	7. razred	45 minut
04 LAŽ ALI RESNICA?	Mladi večino informacij pridobijo na internetu oziroma družabnih omrežjih. Pri tem večinoma ne presojujejo kritično, katere informacije so verodostojne in katere ne. Zaradi lažnih novic prihaja do številnih manipulacij, ki lahko privedejo do diskriminacije ali celo do nasilja nad posamezniki in posameznicami ali družbenimi skupinami. Aktivnost učencem in učenkam predstavi nekaj uporabnih orodij za preverjanje informacij in lažje prepoznavanje verodostojnosti novic.	8. razred	90 minut
05 MEDKULTURNO JEZIKANJE	Učenci in učenke sodelujejo v skupini in »ustvarijo« osebo, ki predstavlja vse jezike, s katerimi so v stiku. Skozi refleksijo o lastnem maternem jeziku razmišljajo o jeziku kot orodju za razumevanje sebe, soljudi in sveta, ozavešijo pa tudi raznolikost jezikov, ki jih obkrožajo. Preko aktivnosti spoznajo, razumejo in razlikujejo pojma integracija in asimilacija ter razmišljajo o pomembnosti pravice do ohranjanja lastne kulture.	8. razred	45 minut

NASLOV AKTIVNOSTI:	KRATEK OPIS:	RAZRED:	TRAJANJE:
06 TRAJNOSTNO V 2030 IN NAPREJ	Cilji trajnostnega razvoja (CTR) so del mednarodne zaveze 193 članic Združenih narodov, imenovane Agenda za trajnostni razvoj 2030. Gre za dokument, ki nam lahko pomaga o CTR osveščati tudi mlade in skupaj z njimi iskati rešitve. Prav vsi ljudje lahko namreč prispevamo k njihovem uresničevanju in s tem k svetu brez revščine in lakote, k zaščiti planeta ter k zagotavljanju miru in blaginje za vse. Učenci in učenke se seznani s trajnostnimi cilji ter skupaj iščejo načine, kako bi lahko prispevali k njihovem uresničevanju.	8. razred	45 minut
07 ENAKE MOŽNOSTI IN PRILOŽNOSTI ZA VSE	Kljub temu, da smo ženske in moški na papirju enakopravni, v praksi še vedno prihaja do številnih neenakosti med nami. Razlog za to so pogosto dvojna merila, ki se pojavljajo v družbi. Učenci in učenke med aktivnostjo spoznajo, da lahko enako vedenje izzove različne odzive glede na biološki spol osebe. S pomočjo aktivnosti kritično ugotavljajo dvojna merila v družbi in razmišljajo o svojih izkušnjah in pogledih na enakost spolov ter iščejo možnosti za spodbujanje enakih možnosti za vse ljudi.	9. razred	45 minut
08 NIKOLI NE RECI, DA SE BOJIŠ	Učenci in učenke preko povzetka romana <i>Nikoli ne reci, da te je strah</i> (2014) spoznajo življenjsko pot mlade somalijske atletinje Samie Yusuf Omar, ki je leta 2008 svojo državo zastopala na olimpijskih igrah v Pekingu. Po spletu nesrečnih okoliščin je tako kot mnogi drugi begunci in begunke izgubila življenje v Sredozemskem morju nedaleč od italijanske obale. Učenci in učenke se preko njene zgodbe poglobijo v vprašanja, zakaj se ljudje selimo, kakšne pravice imamo ter kako lahko sami pomagamo beguncem in begunkam v naši državi.	9. razred	45 minut
09 TRAJNOSTNO POTOVANJE	Turizem je ena izmed najhitreje rastočih panog tako pri nas kot drugje po svetu. Nudi številna delovna mesta, hkrati pa ima izrazito negativne posledice za okolje. Učenci in učenke spoznajo različne načine potovanja oz. turizma, iščejo povezave turizma z okoljsko problematiko, razmišljajo o obnovljivih virih in novih oblikah mobilnosti in nastanitve ter spoznajo termin »ogljčni odtis« (angl. <i>carbon footprint</i>). Z aktivnostjo jih spodbudimo k izdelavi načrta potovanja na čim bolj okolju prijazen in trajnostno naraven način.	9. razred	45 minut
10 TRŽNICA V RAZREDU	Veliko sadja in zelenjave, ki se vsakodnevno znajdeti na naših krožnikih, prihaja z oddaljenih koncev sveta. Za številne niti ne vemo, od kod dejansko izvirajo. Učenci in učenke preko aktivnosti spoznajo ozadje potrošnje v gospodinjstvih ter vpliv naših vsakodnevnih nakupovalnih navad na okolje. Ozavestijo pomen odgovornega nakupovanja in spoznajo, kako se pripraviti nanj, ter se seznani s sistemom pravične trgovine. Z aktivnostjo jih spodbudimo k razmisleku o pomembnosti kupovanja in uživanja lokalno pridelane hrane.	9. razred	90 minut

Seznam prilog

Vse priloge so na voljo v bazi gradiv društva Humanitas na spletnem naslovu <https://humanitas.si/baza-gradiv>.
Za dostop do prilog se je potrebno registrirati z uporabniškim imenom in geslom.

NASLOV AKTIVNOSTI:

PRILOGE:

01 OKOLI SVETA BREZ STEREOTIPNE PRTLJAGE	PRILOGA 1: Komplet fotografij PRILOGA 2: Podatki o državah PRILOGA 3: Tabela z državami, narodnostmi, pridevniki in jeziki PRILOGA 4: Rešitve z opisi in imeni držav
02 S KNJIGO SPREMINJAMO SVET	PRILOGA 1: Zgodba o Malali v slovenščini PRILOGA 2: Infografika o izobraževanju deklic po svetu
03 DELO OTROK PO SVETU	PRILOGA 1: Delovni list z opisom dejavnosti PRILOGA 2: Vprašanja za diskusijo PRILOGA 3: Infografika o delu otrok po svetu
04 LAŽ ALI RESNICA?	PRILOGA 1: Delovni list s člankoma PRILOGA 2a: Delovni list s fotografijo 1 PRILOGA 2b: Delovni list s fotografijo 2
05 MEDKULTURNO JEZIKANJE	PRILOGA 1a: Delovni list z vprašanji v angleščini PRILOGA 1b: Delovni list z vprašanji v nemščini PRILOGA 2: Tabela za vpis jezikov
06 TRAJNOSTNO V 2030 IN NAPREJ	PRILOGA 1a: Tabela s sličicami in opisi posameznih ciljev trajnostnega razvoja v slovenščini PRILOGA 1b: Tabela s sličicami in opisi posameznih ciljev trajnostnega razvoja v angleščini PRILOGA 2: Primer predloge za risanje vizije sveta
07 ENAKE MOŽNOSTI IN PRILOŽNOSTI ZA VSE	PRILOGA 1a: Seznam pridevnikov v angleščini PRILOGA 1b: Seznam pridevnikov v nemščini PRILOGA 2a: Seznam nasprotnih pridevnikov v angleščini PRILOGA 2b: Seznam nasprotnih pridevnikov v nemščini
08 NIKOLI NE RECI, DA SE BOJIŠ	PRILOGA 1: Povzetek zgodbe v angleščini PRILOGA 2: Zemljevid Samiine poti PRILOGA 3: Infografika s podatki razseljenih ljudi
09 TRAJNOSTNO POTOVANJE	PRILOGA 1: Infografika trajnostnega turizma PRILOGA 2: Razpredelnica s kriteriji trajnostnega potovanja
10 TRŽNICA V RAZREDU	PRILOGA 1: Seznam dvanajstih točk odgovornega nakupovanja PRILOGA 2: Sličice sadja in denarja PRILOGA 3: Navodila za prodajalce in prodajalke PRILOGA 4: Navodila za kupce in kupke PRILOGA 5: Infografika PRILOGA 6: Kviz o certifikatih

01

OKOLI SVETA BREZ STEREOTIPNE PRTLJAGE

RAZRED: 7.

TRAJANJE: 45 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 5–28

O ljudeh in krajih, ki jih ne poznamo, imamo pogosto stereotipne predstave, včasih pa zaradi tega tudi predsodke do njih. S pomočjo fotografij in danih informacij, ki se le redko pojavijo v medijih, učenci in učenke prepoznajo različne države in narodnosti ter stereotipe in predsodke, povezane z njimi. Z aktivnostjo jih spodbujamo h kritičnemu razmisleku o nastajanju stereotipnih predstav in podob o državah in njihovih prebivalcih in prebivalkah ter vplivu medijev na oblikovanje naših predstav o svetu.

Ključne besede:

- država
- kultura
- stereotipi
- predsodki

Metode:

- delo s fotografskim gradivom
- delo z besedilom
- primerjanje informacij
- delo v skupinah
- diskusija

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke se seznaniijo z nekaterimi dejstvi o državah in njihovih prebivalcih in prebivalkah ter iščejo razlike in podobnosti med njimi
- učenci in učenke razumejo vpliv stereotipov na oblikovanje predstav in odnosov do držav in kultur njihovih prebivalcev in prebivalk
- učenci in učenke razumejo, kako mediji s podajanjem izbranih informacij vplivajo na oblikovanje naših mnenj o ljudeh in državah
- učenci in učenke razvijajo medkulturno zavest in medsebojno razumevanje

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- utrjevanje osnovnega besedišča: države, samostalniki in pridevniki
- utrjevanje pravopisnega zapisa (lastnih in zemljepisnih imen)
- razumevanje pomena spoštovanja različnih kultur
- krepitev ustnega in pisnega izražanja

Medpredmetne povezave:

- domovinska in državljanska kultura in etika
- geografija
- zgodovina

Pripomočki:

- računalnik z internetno povezavo
- projektor
- listi formata A4 (za vsako skupino)
- pisala (za vsako skupino)

Priloge:

- **PRILOGA 1:** Komplet fotografij (za vsako skupino)
- **PRILOGA 2:** Podatki o državah (za vsako skupino)
- **PRILOGA 3:** Tabela z državami, narodnostmi, pridevniki in jeziki (za vsakega učenca in učenko)

Navodila za izvedbo:

5–10 minut

KORAK 1

Učencem in učenkam razložite, da bo ura namenjena prepoznavanju različnih držav ter pogovoru o razlikah in podobnostih med državami in kulturami. Nato jih razvrstite v skupine po štiri in vsaki skupini razdelite komplet fotografij (**PRILOGA 1**). Dajte jim navodilo, da si ogledajo fotografije ter vsak zase zapišejo imena držav, v katerih so bile po njihovem mnenju posnete fotografije. Nato naj se v skupini posvetujejo in se skupaj odločijo, katere države so prikazane na fotografijah. Izbrana imena držav naj zapišejo na list.

10–15 minut

KORAK 2

V nadaljevanju skupinam razdelite listke s podatki o državah, brez imen držav (**PRILOGA 2**). Učencem in učenkam dajte na voljo nekaj minut, da podatke preberejo in ugotovijo, na katere države se posamezni podatki nanašajo. Nato naj v skupini izmenjajo mnenja in zapišejo skupne odgovore na listke. Ko končajo, preverite odgovore skupin in jim podajte rešitve o tem, katerim državam ustrezajo podatki ter fotografije iz prve aktivnosti.

Učencem in učenkam nato razdelite liste s tabelo, v kateri so navedena imena držav ter narodnosti, pridevniki in jeziki teh držav (**PRILOGA 3**) in preverite, katere že poznajo. Na voljo jim dajte nekaj minut, da podčrtajo neznane informacije.

**Število držav prilagodite nivoju in znanju skupin ter času, ki ga imate na voljo.*

20–25 minut

KORAK 3

Učenci in učenke naj sedijo v krog. Začnite z diskusijo o tem, kako so prišli do odgovorov glede držav, ki so jih navajali ob videnih fotografijah. Pri tem si lahko pomagata z naslednjimi vprašanji:

- Je bilo težko ugotoviti, na katere države se nanašajo fotografije in informacije?
- So vas rezultati presenetili? Kaj vas je najbolj presenetilo?
- So se mnenja glede navajanja držav (pri fotografijah ali informacijah) znotraj skupine razlikovala? Če da, kako?
- Na kakšen način je skupina prišla do skupnega odgovora?
- Na podlagi katerih informacij ste pripravili svoje odgovore?
- Kaj so stereotipi? Kaj so predsodki? Kakšna je razlika med njimi?
- Kakšne stereotipe in predsodke lahko prepoznate v svojih odgovorih? Kakšni so običajni stereotipi o državah, ki jih aktivnost predstavlja?
- Kakšne so stereotipne podobe Slovenije in njenih prebivalcev in prebivalk?
- Od kod po vašem mnenju izvirajo stereotipi?
- Kakšne so (lahko) posledice stereotipov?
- Kako se lahko izognemo stereotipom in predsodkom?

Dodatni predlogi:

- Obravnavano besedišče prilagodite znanju in starosti skupine – povečajte ali zmanjšajte obseg besedišča držav in kultur. Poleg utrjevanja besedišča lahko pri pouku angleščine vključite tudi utrjevanje pogojnika ali naklonskih glagolov.
- Pogovor na nižji stopnji lahko poteka v slovenščini, sicer pa v angleščini ali v drugem tujem jeziku.
- Z učenci in učenkami se lahko pogovorite o tem, kako je za odpravo stereotipov in predsodkov pomembno informiranje in izobraževanje ljudi ter posredovanje (preverjenih) informacij, zato lahko pogovor nadaljujete z aktualno temo lažnih novic in z manipulacij z informacijami/fotografijami ter se pri tem navežete na uvodno aktivnost s fotografijami.
- Starejšim učencem in učenkam lahko predvajate video (ali pa si ga učenci in učenke ogledajo

za domačo nalogo) »[The Danger of a Single Story](#)« (2009) pisateljice Chimamande Ngozi Adichie. V nadaljevanju se z njimi pogovorite o tem, kako pripovedovanje in poslušanje ter sprejemanje zgolj »ene« zgodbe in informacij vpliva na naše doživljanje sveta, stereotipe in predsodke.

Kotiček za informacije:

- **Stereotip** je splošno in poenostavljeno prepričanje o socialnih skupinah in njihovih pripadnikih in pripadnicah. Gre za posploševanje določenih lastnosti, ki naj bi jih imeli pripadniki ali pripadnice določene socialne skupine, samo zato, ker tej skupini pripadajo. Pri tem niso upoštevane individualne razlike. Z nekaterimi stereotipi živimo, jih samoumevno sprejmemo in se tako tudi obnašamo. Veliko stereotipov se otroci naučijo od svojih staršev, ko povzemajo njihovo govorjenje in razmišljanje, od svojih prijateljev in prijateljic ter iz medijev. Stereotipi so družbeno zakoreninjeni in redko izhajajo iz posameznikovih neposrednih izkušenj.
- **Predsodki** so stališča, ki niso upravičena, argumentirana in preverjena, a jih spremljajo močna čustva in so odporna na spremembe. Nanašajo se na pripadnike ali pripadnice skupin, do katerih smo pozitivno ali negativno naravnani oziroma jih pozitivno ali negativno vrednotimo zgolj zaradi njihove skupinske pripadnosti (Ule 2004, str. 166).

Literatura in viri:

- Amnesty International. (2016). »*This is what we die for*«: Human rights abuses in the Democratic Republic of Congo power the global trade in cobalt. London: Amnesty International Ltd. Dostopno na: <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR6231832016ENGLISH.PDF> (pridobljeno 25. 7. 2019).
- Biolek, J., Čajka, A. [idr.]; R. Suša (ur.). (2012). *Svet med vrsticami: priročnik za učitelje, ki jih zanima globalno učenje*. Ljubljana: Društvo Humanitas.
- Mijović, D. (27. 4. 2019). *Brazilski Indijanci želijo zaščititi amazonski pragozd*. Spletni portal Delo. Dostopno na: <https://www.delo.si/novice/svet/brazilski-indijanci-zelijo-zascititi-amazonski-pragozd/> (pridobljeno 20. 3. 2020).
- Davidson, P., Saunders, P. [idr.]. (2018). *Poverty in Australia, 2018*; ACOSS/UNSW Poverty and Inequality Partnership Report No. 2. Sydney: ACOSS. Dostopno na: https://www.acoss.org.au/wp-content/uploads/2018/10/ACOSS_Poverty-in-Australia-Report_Web-Final.pdf (pridobljeno 20. 3. 2020).
- Ngozi Adichie, C. (2009). *The danger of a single story*. TED GLOBAL 2009. Dostopno na: https://www.ted.com/talks/chimamanda_adichie_the_danger_of_a_single_story (pridobljeno 20. 3. 2020).
- Zavod republike Slovenije za zaposlovanje. (2020). *Stopnja registrirane brezposelnosti, februar 2020*. Dostopno na: https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/stopnja_registrirane_brezposelnosti (pridobljeno 23. 4. 2020).
- The Local Switzerland. (2018). *13 key milestones in the history of women's rights in Switzerland*. Dostopno na: <https://www.thelocal.ch/20170308/12-fascinating-facts-about-the-history-of-womens-rights-in-switzerland> (pridobljeno 20. 3. 2020).
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (b. l.). *Refugees and Asylum Seekers in Turkey; Some Legal and Informative Documents on Asylum-seekers and Refugees*. Dostopno na: <https://www.unhcr.org/tr/en/refugees-and-asylum-seekers-in-turkey> (pridobljeno 20. 3. 2020).
- United States School Corporal Punishment. (2018). *Nearly 100,000 K-12 Students Still Spanked or Paddled at School, Data Show; Inside School Research; Education Week blog*. Dostopno na: <https://www.corpun.com/18archive/uss01805.htm#26703> (pridobljeno 20. 3. 2020).
- Will, M. (22. 5. 2018). *RANKED: The 29 richest countries in the world*. Business Insider. Dostopno na: <https://www.businessinsider.com/the-richest-countries-in-the-world-2018-5> (pridobljeno 20. 3. 2019).
- World Atlas. (2019). *Countries Putting The Most Plastic Waste Into The Oceans*. Dostopno na: <https://www.worldatlas.com/articles/countries-putting-the-most-plastic-waste-into-the-oceans.html> (pridobljeno 20. 3. 2020).

- World Health Organisation. (2017). *Yemen situation reports*. Dostopno na: <https://www.who.int/hac/crises/yem/sitreps/en/> (pridobljeno 20. 3. 2020).
- Žužek, A. (14. 1. 2015). *To je najbogatejša država na svetu*. Siol. Dostopno na: <https://siol.net/novice/svet/to-je-najbogatejsa-drzava-na-svetu-315398> (pridobljeno 20. 3. 2020).
- Spletna platforma o medkulturnem medvrstniškem učenju »Culpeer Slovenia (SI)«. (b. l.). *Stereotipi in predsodki; Modul 4 – CPLA za raznolikost in enake možnosti; Enota 2*. Dostopno na: <https://culpeer.eu/moodle/mod/page/view.php?id=719> (pridobljeno 20. 3. 2020).
- Ule, M. (2004). *Socialna psihologija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Fotografije:
 - fotografija 1: <https://images.pexels.com/photos/235648/pexels-photo-235648.jpeg?auto=compress&cs=tinysrgb&dpr=3&h=750&w=1260> (pridobljeno 20. 3. 2020).
 - fotografija 2: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1c/Dar_al_hajar.jpg (pridobljeno 20. 3. 2020).
 - fotografija 3: http://1.bp.blogspot.com/-WquitU17Yz0/UAcXdvSPmWI/AAAAAAAAAN4/eFRSzEtkd_l/s1600/kinshasa.jpg (pridobljeno 20. 3. 2020).
 - fotografija 4: Gasar, J. (3. 8. 2015). Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042717932> (pridobljeno 20. 3. 2020).
 - fotografija 5: <https://static.independent.co.uk/s3fs-public/thumbnails/image/2017/07/22/15/wesleyfryer.jpg?w968> (pridobljeno 20. 3. 2020).
 - fotografija 6: https://cdn.pixabay.com/photo/2012/02/19/16/41/pamukkale-14999_960_720.jpg (pridobljeno 20. 3. 2020).
 - fotografija 7: https://cdn.pixabay.com/photo/2016/07/14/13/35/matterhorn-1516733_960_720.jpg (pridobljeno 20. 3. 2020).
 - fotografija 8: https://cdn.pixabay.com/photo/2017/03/17/05/44/qatar-2150970_960_720.jpg (pridobljeno 20. 3. 2020).
 - fotografija 9: https://cdn.pixabay.com/photo/2013/07/10/12/09/brasil-144435_960_720.jpg (pridobljeno 20. 3. 2020).
 - fotografija 10: https://cdn.pixabay.com/photo/2014/02/01/17/00/nambung-national-park-256216_960_720.jpg (pridobljeno 20. 3. 2020).

02

S KNJIGO SPREMINJAMO SVET

RAZRED: 7.

TRAJANJE: 45 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 10–30

Učenci in učenke se seznaniijo z zgodbo Malale, mlade aktivistke iz Pakistana, ki se bori za pravico do izobraževanja žensk. Številnim deklicam po svetu je šolanje namreč onemogočeno, s tem pa so manjše tudi možnosti za razvoj potencialov, ki jih imajo. Številna dekleta in ženske zaradi neizobraženosti ne poznajo svojih pravic in so zaradi tega pogosto žrtve izkoriščanja in nasilja. Učence in učenke z aktivnostjo spodbudimo k razmisleku o pomembnosti izobraževanja in o moči, ki jo ima znanje.

Ključne besede:

- človekove pravice
- pravica do izobraževanja
- pravice žensk
- (ne)enakost
- aktivizem
- biografija

Metode:

- delo z besedilom
- delo s slovarji
- predstavitev
- diskusija

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke razumejo problem odsotnosti pravice do izobraževanja
- učenci in učenke se zavedajo neenakega položaja žensk ter neenakosti v dostopu do izobraževanja v nekaterih delih sveta
- učenci in učenke spoznajo pomen aktivizma

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- bogatenje besedišča
- razvijanje slušnega in bralnega razumevanja besedila
- razvijanje ustnega in pisnega izražanja
- spoznavanje in vadba rabe preteklika (izbirno)

Medpredmetne povezave:

- slovenščina
- domovinska in državljanska kultura in etika
- geografija
- zgodovina

Pripomočki:

- računalnik z internetno povezavo
- projektor
- slovar (lahko v elektronski obliki)

Priloge:

- **PRILOGA 1:** Zgodba o Malali v slovenščini (za vsakega učenca in učenko)*
- **PRILOGA 2:** Infografika o izobraževanju deklic po svetu (za vsakega učenca in učenko)

*Zgodba o Malali je dostopna v različnih jezikih, izberite besedilo v jeziku, ki ga poučujete.

Navodila za izvedbo:

15 minut

KORAK 1

Učence in učenke vprašajte, če so že slišali za Malalo. Pokažite jim tudi njeno sliko, a za začetek še ne razlagajte podrobnosti. Nato jim razdelite liste z zgodbo o Malali (**PRILOGA 1**), učenci in učenke pa naj jo na glas preberejo po odlomkih (lahko jim jo preberete tudi vi). Nato preverite splošno razumevanje besedila s pomočjo naslednjih vprašanj:

- Kaj se je zgodilo dekletu v zgodbi?
- Kakšna je njena zgodba in kaj počne Malala danes?

15 minut

KORAK 2

V nadaljevanju aktivnosti preverite razumevanje besedišča. Učence in učenke razdelite v manjše skupine (4–5 na skupino). Dajte jim navodila, naj poiščejo neznane besede in najdejo njihov pomen v slovarju (lahko tudi s pomočjo e-slovarja na telefonu ali tablici) ter jih skupaj z definicijo zapišejo v zvezek. Opozorite jih, da je zgodba zapisana v pretekliku (če ga še ne poznajo, naj se s tem ne obremenjujejo). Ko končajo, skupaj sedite v krog. Preverite razumevanje besedišča, pri čemer naj učenci in učenke na tablo zapisujejo nove besede (glagole, samostalnike, pridevnike). Preverite tudi razumevanje pojmov »aktivizem«, »pravica do izobraževanja«, »pravice žensk«, »človekove pravice« ter »neenakost«.

15 minut

KORAK 3

V nadaljevanju se z učenci in učenkami pogovorite o aktivnosti. Pri tem si lahko pomagata z naslednjimi izhodiščnimi vprašanji:

- Kakšna se vam zdi Malalina zgodba?
- Katera vprašanja so se vam porajala ob prebiranju njene zgodbe?
- Kaj ste spoznali ob njeni zgodbi?
- Kaj so človekove pravice? Katere poznate?
- Za katere človekove pravice si prizadeva Malala?
- Zakaj je »pravica do izobraževanja« pomembna?
- Kako je ta pravica spoštovana po svetu?
- Kaj pa v Sloveniji? Imamo vsi enake pravice do izobraževanja?
- Kdo se oziroma bi se moral boriti za pravice otrok, ki nimajo dostopa do izobraževanja oz. šole?
- Kaj lahko vsak od nas stori za to, da ne bo prihajalo do kršitev te pravice v našem okolju in drugje po svetu?

Dodatni predlogi:

- Delavnica je primerna za izvedbo ob svetovnem dnevu človekovih pravic (10. december), mednarodnem dnevu žena (8. marec) in mednarodnem dnevu izobraževanja (24. januar).
- Učenci in učenke naj dobijo domačo nalogo, da razmislijo o citatu »Education is power.« (»V izobrazbi/znanju je moč.«), za pomoč pri razmisleku pa naj si ogledajo infografiko o izobraževanju deklic po svetu (**PRILOGA 2**). Učenci in učenke naj svoja razmišljanja povzamejo in zapišejo v krajšem besedilu, v katerem razložijo, zakaj je po njihovem mnenju izobraževanje pomembno.
- Če je možna razširitev ure, lahko učence in učenke spodbudite, da za svoje besedilo, ki so ga pripravili za domačo nalogo, pripravijo tudi kreativno predstavitev besedila – besedilo lahko opremijo z ilustracijami, ga uprizorijo z igro ali pantomimo, napišejo pesem, pripravijo videoposnetek ali izdelajo plakat, ki ga nato obesijo na vidno mesto v razredu ali na šolskem hodniku.
- Učno uro lahko razširite v dodatno oz. naslednjo uro, kjer učenci in učenke najprej predstavijo svoja razmišljanja o citatu »Education is power«. V nadaljevanju ure besedilo in citate iz

knjige uporabite kot iztočnico za pisne sestavke, raziskavo stanja o pravici do izobraževanja po svetu ali govorne nastope. Pomagate si lahko z naslednjimi predlogi in citati:

- Kakšna bi bila zgodba o Malali, če bi se rodila v Sloveniji?
 - Izmisli si zgodbo o pisalu, ki je spremenilo svet.
 - »One child, one teacher, one book, and one pen can change the world.«
(Malala Yousafzai)
 - »When the whole world is silent, even one voice becomes powerful.« (Malala Yousafzai)
- V višjih razredih lahko z učenci in učenkami vadite preteklik z besedilom (glagoli v besedilu: *be, love, live, take, frighten, forbid, disagree, think, get, stop, fire, die, send, recover, imagine, silence, pick up, change, receive* ipd.).
 - Priporočeno učno okolje: sproščeno branje v krogu (v slogu ure pravljic), delo po skupinah, kjerkoli v učilnici, po hodnikih, izven šole (odvisno od njihovega kroga zaupanja). Učence in učenke spodbudite, da prevzamejo odgovornost za učenje in zapis besed. Ne podajajte jim le definicij.

Kotiček za informacije:

- **Malala Yousafzai** je najmlajša oseba, ki je leta 2014 prejela Nobelovo nagrado za mir. Nagrado je prejela pri 17. letih.
- **Več kot 28 od 61 milijonov otrok** po svetu, ki niso deležni osnovnošolske izobrazbe, živi v konfliktnih območjih.
- **Preko 30 držav** po svetu se sooča s pogostimi napadi na otroke, učitelje in šole.
- **Deklice, ki imajo več kot 7 let izobrazbe**, se v povprečju poročajo 4 leta kasneje in imajo 2,2 otroka manj.
- **Izmed vseh 130 milijonov otrok in mladih po svetu**, ki niso vključeni v izobraževanje, je kar 70 odstotkov deklic.

Literatura in viri:

- Favilli, E., Cavallo, F. (2018). *Zgodbe za lahko noč za uporniške punce: 100 zgodb o izjemnih ženskah*. Učila International.
- Favilli, E., Cavallo, F. (2017). *Good night stories for rebel girls: 100 tales of extraordinary women*; angleški jezik. Particular Books.
- Favilli, E., Cavallo, F. (2017). *Storie della buonanotte per bambine ribelli*; italijanski jezik. Mondadori.
- Favilli, E., Cavallo, F. (2017). *Good night stories for rebel girls: 100 außergewöhnliche frauen*; nemški jezik. Hanser.
- Manitoba newcomer education coalition. (2018). *Forum – Supporting and empowering newcomer students with interrupted schooling*. Dostopno na: <http://newcomeredcoalition.blogspot.com/2018/04/may-23rd-2018-forum-supporting-and.html> (Pridobljeno 26. 3. 2020).
- Take part online magazine. (b. l.). Dostopno na: <http://www.takepart.com> (Pridobljeno 26. 3. 2020).
- Global partnership for education (2020). Dostopno na: https://www.globalpartnership.org/sites/default/files/images/infographic_sm.jpg (Pridobljeno 16. 4. 2020).
- *Girls Education: Why it Matters?* (b. l.). Dostopno na: <https://www.infographicszone.com/education/girls-education-why-it-matters-infographic> (pridobljeno: 16. 4. 2020).

03

DELO OTROK PO SVETU

RAZRED: 7.

TRAJANJE: 45 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 12–28

Učenci in učenke razmišljajo o svojem življenju med delovnikom oziroma prostim dnem ter ga primerjajo z življenjem svojih vrstnikov in vrstnic. Spoznajo, da se lahko življenja vrstnikov in vrstnic po svetu precej razlikujejo od njihovih, saj so številni otroci prisiljeni v delo. Seznanijo se z vzroki, posledicami in oblikami otroškega dela ter z razumevanjem dela mladih z vidika slovenske zakonodaje.

Ključne besede:

- otroško delo
- revščina
- pomoč pri hišnih opravilih
- počitniško delo
- otrokove pravice

Metode:

- uporaba delovnega lista
- delo v skupini
- ogled videoposnetka
- diskusija

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke opišejo svoje življenje in ga primerjajo z življenjem sošolca ali sošolke
- učenci in učenke razmišljajo o življenju svojih vrstnikov in vrstnic po svetu
- učenci in učenke ugotovijo, da so številni otroci prisiljeni v delo
- učenci in učenke razpravljajo o dejavnikih, ki vplivajo na otroško delo
- učenci in učenke spoznajo zakonsko ureditev dela mladih v Sloveniji

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- utrjevanje besedišča, vezanega na dejavnosti iz vsakdana
- uporaba ustreznih slovničnih struktur
- govorno sporočanje, opisovanje, predstavljane stvari, izdelkov, oseb, idej, stališč, mnenj in perspektiv
- argumentiranje
- spoznavanje in sprejemanje medkulturnih podobnosti in razlik evropskih in drugih kultur
- izmenjava in usklajevanje mnenj

Medpredmetne povezave:

- geografija
- domovinska in državljanska kultura in etika
- zgodovina

Pripomočki:

- računalnik z internetno povezavo
- projektor

Priloge:

- **PRILOGA 1:** Delovni list z opisom dejavnosti (za vsakega učenca in učenko)
- **PRILOGA 2:** Vprašanja za diskusijo (za vsako skupino)
- **PRILOGA 3:** Infografika o delu otrok po svetu

Navodila za izvedbo:

5 minut

KORAK 1

Učencem in učenkam razdelite delovne liste z navodilom (**PRILOGA 1**) in jih spodbudite, da razmislijo, s katerimi dejavnosti se običajno ukvarjajo med delovnikom in ob prostih dnevih (npr. med vikendom ali med počitnicami). V kvadrateg pred dejavnostjo, ki velja zanje, naj narišejo kljukico.

15 minut

KORAK 2

Na podlagi pregleda odgovorov, ki so jih učenci in učenke zapisali na delovne liste, jih razvrstite v skupine (največ štiri na skupino). Pri razvrščanju v skupine uporabite metodo izločanja, s čimer se izognete temu, da bi za nekatere učence ali učenke držalo več trditev. Kljub temu bo mogoče nekdo športnik ali športnica, glasbenik ali glasbenica hkrati – v tem primeru jih razvrstite glede na številčnost skupin. Dajte jim naslednja navodila:

- a. V skupini 1 se zberejo vsi, ki obiskujejo treninge oz. športne vadbe.
- b. V skupini 2 se zberejo vsi, ki obiskujejo glasbeno šolo oziroma druge obšolske dejavnosti.
- c. V skupini 3 se zberejo vsi, ki popoldne pomagajo staršem ali/in skrbijo za hišnega ljubljénčka.
- d. V skupini 4 se zberejo vsi, ki se popoldne učijo, uporabljajo računalnik oziroma pametni telefon, se družijo s prijatelji in prijateljicami.

Učenci in učenke se nato v skupinah pogovorijo o podobnostih in razlikah njihovih delovnikov in prostih dni.

V nadaljevanju jim zastavite nekaj vprašanj, ki spodbujajo diskusijo:

- Se vam zdi, da so si vaša življenja precej podobna? Zakaj da, zakaj ne?
- *Mislite, da so življenja vaših vrstnikov in vrstnic po svetu podobna vašim življenjem?*
Kje da? Kje ne?
- V čem se življenja vaših vrstnikov in vrstnic najbolj razlikujejo? Kje?
- Ali vaši vrstniki in vrstnice po svetu živijo v miru? Imajo vsi pogoje za dostojno življenje?
- Ali lahko vsi redno obiskujejo šolo?

10 minut

KORAK 3

Predvajajte dva ali več kratkih posnetkov o življenju otrok po svetu:

- <https://www.youtube.com/watch?v=Bcl4l3arrHI> (2013)
- <https://www.bbc.com/news/world-africa-15917164> (Hawksley, 2011)
- <https://www.youtube.com/watch?v=0N4VGWaoVqI> (Khandelwal, Thakkar, 2016)
- <https://www.youtube.com/watch?v=6cu7oDIHA1Y> (Ramovš, 2016).

15 minut

KORAK 4

Po predvajanju posnetkov vsaki skupini razdelite list z vprašanji (**PRILOGA 2**). Skupine imajo nekaj minut za diskusijo v skupini, vi pa medtem pripravite projekcijo zemljevida in infografike o delu otrok po svetu (**PRILOGA 3**). Sledi poročanje odgovorov v obliki diskusije, v kateri se lahko ponovno navežete na zgoraj navedena vprašanja. Medtem ko skupine poročajo o svojih ugotovitvah, njihova mnenja dopolnjujte s podatki z zemljevida oziroma naj bodo ta vir dodatnih informacij (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**).

Diskusijo lahko usmerite tudi na začarani krog revščine: revščina, slabi življenjski pogoji → delo namesto šolanja → pomanjkanje izobrazbe → pomanjkanje zaposlitvenih priložnosti → nizki prihodki = revščina.

Ob koncu ure učencem in učenkam povejte tudi, kje lahko najdejo več informacij o otroškem delu – predstavite jim uporabne in zanimive povezave (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**).

Dodatni predlogi:

- Glede na predhodno znanje jezika učencev in učenk lahko del delavnice prilagodite in jo izvedete v slovenščini.
- Če imate na voljo dovolj časa, lahko skupine s pomočjo računalnika, tablice ali pametnega telefona na spletu poiščejo podatke, ki jih niso prepričali, ter jih nato uporabijo med diskusijo.
- Delavnica je še posebej primerna za izvajanje v Tednu otroka (1. teden oktobra), ob mednarodnem dnevu otroka (20. november), ob prazniku dela (1. maj) in ob svetovnem dnevu boja proti otroškemu delu (12. junij).

Kotiček za informacije:

- **Otroško delo** je delo, ki otrokom onemogoča vključevanje v redno šolsko izobraževanje (oziroma lahko negativno vpliva na njihove učne dosežke). Zaradi možne izpostavljenosti težkim delovnim pogojem, ki povzročajo različne oblike stresa (fizično, socialno in psihično), lahko zaznamuje otrokov socialni in psihološki razvoj, in kot tako spodkopava dostojanstvo in samozavest otrok. Vir: https://www.irssv.si/upload2/Otrosko_delo.pdf (Narat, T., Lebar, L., Boljka, U., 2017).
- **Vsak deseti otrok na svetu** je vpet v otroško delo. To pomeni, da je otroških delavcev in delavk po vsem svetu kar 152 milijonov, od tega jih 107,5 milijona dela v kmetijskih panogah. Številni otroci so prisiljeni v suženjsko delo, prostitucijo ali bojevanje na vojnih območjih.
- **V Sloveniji** so se v letih od 2010 do 2015 z vsaj eno od oblik otroškega dela srečali na petini vseh osnovnih šol, na 12,5 odstotka centrov za socialno delo, na 6,8 odstotka srednjih šol ter pri eni nevladni organizaciji. V letu 2015 so otroško delo med osnovnošolskimi otroki prepoznali pri 22 dečkih in 12 deklicah. V večini primerov je šlo za pretirano vpetost v domače delo (npr. delo na kmetiji, skrb za sorojence), ki je onemogočalo normalno šolsko delo. Med primere otroškega dela je všteto tudi beračenje otrok na ulicah. Vir: https://www.irssv.si/upload2/Otrosko_delo.pdf (Boljka, U., Lebar, L. [idr.], 2017).
- **Med dobrinami**, v pridelavo katerih so vključeni tudi otroci v različnih delih sveta in ki jih mnogi med nami uporabljamo ali uživamo vsakodnevno, so na primer kava, kakav, banane, tobak, sladkor, zlato in bombaž.
- **Delo otrok, mlajših od 15 let**, je v skladu z *Zakonom o delovnih razmerjih* načeloma prepovedano. Izjemoma je dovoljeno le v dveh primerih: a) ko otrok, mlajši od 15 let, sodeluje pri pripravi in izvajanju umetnostnih, scenskih in drugih del s področja kulturne, umetniške, športne in oglaševalne dejavnosti; b) ko otrok, ki je že dopolnil starost 13 let, opravlja lažja dela v času šolskih počitnic. Delo mladih delavcev (od 15 do 18 let) je z vidika delovne zakonodaje v Sloveniji podrobneje opredeljeno v dokumentu Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, ki je dostopen na povezavi <http://www.osha.mdds.gov.si/resources/files/pdf/kampanje/Rakita.pdf> (Rakita, 2006).
- **Pravična trgovina** je »trgovinsko partnerstvo«, ki temelji na dialogu, transparentnosti in spoštovanju in si prizadeva za večjo enakopravnost v mednarodni trgovini. Prispeva k trajnostnemu razvoju, tako da ponuja boljše pogoje prodaje in zagotavlja pravice marginaliziranih proizvajalcev in delavcev, predvsem iz ekonomsko manj razvitih dežel. Organizacije, ki se ukvarjajo s pravično trgovino in ki jih podpirajo potrošniki, se aktivno vključujejo v podpiranje proizvajalcev, osveščanje in vodenje kampanj za spremembe v pravilih in praksi konvencionalne mednarodne trgovine (definicija Svetovne organizacije za pravično trgovino). Eno izmed načel pravične trgovine je spoštovanje Konvencije ZN o pravicah otrok. Vir: <https://www.pravicka-trgovina.si/projekti/o-pravicni-trgovini> (Pravična trgovina Slovenija, b. l.).

Literatura in viri:

- Boljka, U., Lebar, L. [idr.]. (2017). Otroško delo v Sloveniji. Končno poročilo. Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. Dostopno na: https://www.irssv.si/upload2/Otrosko_delo.pdf (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Compassion. (b. l.) *The cost of child labor: INFOGRAPHIC*. Dostopno na: <https://blog.compassion.com/cost-child-labor> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Delo.si. (2014). *Otroško delo: namesto šole in igre garanje za pičel zaslužek*. Dostopno na: <https://www.delo.si/svet/globalno/otrosko-delo-namesto-sole-in-igre-garanje-za-pichel-zasluzek.html> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Ethical Consumer. (b. l.) *All the information and inspiration you need to revolutionise the way you spend, save and live*. Dostopno na: <http://www.ethicalconsumer.org/buyersguides.aspx> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Hawksley, H. (2011). *Nestle 'to act over child labour in cocoa industry'*. BBC News. Dostopno na: <https://www.bbc.com/news/world-africa-15917164> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Humanitas. (b. l.) *Kaj je pravična trgovina?* Dostopno na: <http://www.humanitas.si/?subpageid=27> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- International cocoa initiative. (b. l.) *Child labour in cocoa growing*. Dostopno na: <https://cocoainitiative.org/our-work/child-labour-in-cocoa> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- International labour organization. (2017). *Child labour*. Dostopno na: <https://www.ilo.org/global/topics/child-labour/lang--en/index.htm> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- International labour organization. (b. l.) *Sectors and topics; Departments and offices International Programme on the Elimination of Child labour (IPEC)*. Dostopno na: <https://www.ilo.org/ipecc/areas/lang--en/index.htm> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Košir, K. (6. 12. 2018). *Kruta usoda milijonov otrok*. Svet kapitala. Dostopno na: <https://svetkapitala.delo.si/ikonomija/kruta-usoda-milijonov-otrok-130860> (pridobljeno 30. 7. 2019).
- Khandelwal, Y., Thakkar, N. (2016). *After School – Stop Child Labor*. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=0N4VGWaoVqI> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Pravična trgovina Slovenija. (b. l.) *O pravični trgovini*. Dostopno na: <https://www.pravicna-trgovina.si/projekti/o-pravicni-trgovini> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Rakita, J. (2006). *Delo mladih delavcev iz vidika zakonodaje*; Inšpektorat RS za delo. Dostopno na: <http://www.osha.mddsz.gov.si/resources/files/pdf/kampanje/Rakita.pdf> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Ramovš, M. (2016). *Infodrom: Otroško delo v Tanzaniji*. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=6cu7oDIHA1Y> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- World Vision Child Labour. (2013). Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=Bcl4l3arrHI> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- International Labour Organization. (2017). *Global Estimates of Child Labour. Results and trends, 2012–2016*. Dostopno na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_575499.pdf (pridobljeno 28. 4. 2020).

04

LAŽ ALI RESNICA?

RAZRED: 8.

TRAJANJE: 90 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 4–28

Mladi večino informacij pridobijo na internetu oziroma družabnih omrežjih. Pri tem večinoma ne presojuje kritično, katere informacije so verodostojne in katere ne. Zaradi lažnih novic prihaja do številnih manipulacij, ki lahko privedejo do diskriminacije ali celo do nasilja nad posamezniki in posameznicami ali družbenimi skupinami. Aktivnost učencem in učenkam predstavi nekaj uporabnih orodij za preverjanje informacij in lažje prepoznavanje verodostojnosti novic.

Ključne besede:

- lažne novice
- mediji
- zavajanje/manipulacija
- informacije

Metode:

- diskusija
- delo s fotografskim gradivom
- možganska nevihta
- delo v parih
- delo v skupinah

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke razvijajo sposobnost kritičnega mišljenja
- učenci in učenke spoznavajo vpliv medijev na oblikovanje naših predstav o svetu
- učenci in učenke se naučijo prepoznavati lažne novice

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- razvijanje govornih sposobnosti
- razvijanje pisnih sposobnosti
- raba ustreznih slovničnih struktur

Medpredmetne povezave:

- domovinska in državljanska kultura in etika
- računalništvo
- slovenščina

Pripomočki:

- računalnik z internetno povezavo
- projektor
- slovar (lahko v elektronski obliki)

Priloge:

- **PRILOGA 1:** Delovni list s člankoma (za vsakega učenca in učenko)
- **PRILOGA 2a:** Delovni list s fotografijo 1 (za vsakega učenca in učenko)
- **PRILOGA 2b:** Delovni list s fotografijo 2 (za vsakega učenca in učenko)

Navodila za izvedbo:

15 minut

KORAK 1

Učencem in učenkam razdelite liste s člankoma (**PRILOGA 1**). Besedilo naj najprej preberejo individualno, nato pa naj se v parih pogovorijo o tem, ali sta članka resnična ali ne. Najprej preverite njihovo bralno razumevanje, nato pa jih pozovite, da z dvigom rok izrazijo mnenje o resničnosti prve in druge novice. Vprašajte jih: *Zakaj menite oziroma po čem sklepate, da sta članka resnična oziroma neresnična?* Njihove argumente sproti zapisujte na tablo, vendar na tej točki še ne naslavljajte resničnosti oziroma neresničnosti člankov.

30 minut

KORAK 2

Učence in učenke se razvrstijo v štiri skupine, vi pa jim razdelite delovne liste s fotografijami (**PRILOGI 2a in 2b**). Po dve skupini dobita fotografijo istega dogodka, vendar fotografirano z drugih zornih kotov (ali prirejene fotografije). Pomembno je, da si skupine med seboj ne kažejo fotografij. Skupinam dajte navodilo, da si svojo fotografijo najprej dobro ogledajo, nato pa naj se znotraj skupine pogovorijo o tem, kdo je oseba na fotografiji in kaj počne v trenutku, ujetem na fotografiji. V nadaljevanju vsaka skupina napiše kratek časopisni članek o možnem dogodku na fotografiji in članku doda tudi naslov. Članek naj napišejo v tujem jeziku. Pri tem si lahko pomagajo s slovarji (lahko uporabljajo tudi e-slovarje na pametnih telefonih ali tablicah).

20 minut

KORAK 3

Ko skupine končajo s pisanjem, učenci in učenke sedijo v krog. Predstavniki ali predstavnice vsake skupine na glas prebere članek ter ostalim v razredu pokaže fotografijo. K predstavitvi člankov najprej pozovite skupine, ki imajo prirejeno verzijo fotografije, in zatem skupine, ki imajo originalno fotografijo.

25 minut

KORAK 4

Po predstavitvi vseh skupin sledi diskusija o aktivnosti in rezultatih, pri tem pa so vam lahko v pomoč naslednja vprašanja:

- Kakšna se vam je zdela aktivnost?
- Iz katerih virov običajno dobite informacije?
- Kakšna je razlika med lažnimi in resničnimi novicami?
- Zakaj se po vašem mnenju pojavljajo lažne, izmišljene ali prirejene novice?
- Kako lahko ločimo lažne novice od resničnih?
- Na kakšen način lahko prepoznamo resničen članek?
- Kadar preberete kakšen članek, kako pogosto preberete članek o isti tematiki tudi iz kakšnega drugega vira?

Po diskusiji učencem in učenkam predstavite še smernice, s katerimi lahko preverjamo resničnost člankov, ter napotke o tem, kako lahko preverimo resničnost fotografije in videoposnetkov (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**).

Dodatni predlogi:

- Učenci in učenke lahko za domačo nalogo v manjših skupinah ali individualno napišejo lažen članek ali poiščejo resničnega. Pri naslednji šolski uri članek preberejo v razredu, ostali učenci in učenke pa ugibajo oz. preverjajo, ali je članek resničen ali neresničen.

Kotiček za informacije:

- **Raziskava Univerze v Stanfordu** je pokazala, da kar 82 % dijakov in dijakinj ter študentov in študentk ne loči med »sponzoriranimi« in »resničnimi« objavami na internetu. Pri ugotavljanju resničnosti novic si zato lahko pomagamo z naslednjimi vprašanji: Ali novica zveni resnično? Kakšne dokaze imamo? Od kod prihaja novica, kaj je vir informacije? Ali se podrobnosti ujemajo – so datumi pravilni, ali bi lahko bila oseba, vključena v zgodbo, v tem trenutku kje druge? Nenazadnje lahko tudi preverimo, ali o istem dogodku enako poročajo tudi večje novinarske organizacije.
- **Verodostojnost objav na družbenih medijih:** Pozornost je potrebno nameniti jeziku, ki ga avtorji in avtorice člankov uporabljajo (raba ločil, slovnično pravilen zapis, raba klicajev idr.), času obstoja uporabniškega računa, podprtosti objave s povezavo do informacij o opisanem dogodku, prisotnosti avtorja ali avtorice na internetu (nekateri platforme uporabljajo modro kljukico ob imenu uporabnika ali uporabnice, ki pomeni, da je ponudnik storitve uporabnika ali uporabnico že preveril).
- **Verodostojnost člankov:** Preveriti je potrebno, ali poznamo ime organizacije, ki je članek objavila. Obstajajo svetovni in nacionalni časopisi in publikacije, ki jih poznamo in jim lahko zaupamo. Na internetu preverimo, ali se informacije nahajajo na varni domeni. V iskalni vrstici mora imeti internetni naslov simbol ključavnice ter oznako HTTPS. Preverite, ali ima internetna stran oddelek »Kontakti«, povezavo z elektronskim naslovom ali kakršno koli drugo obliko možnosti stika z organizacijo. Večina internetnih strani bi morala imeti vsaj naslov ustanove in telefonsko številko. Eksperiment slovenskega srednješolca o lažnih novicah je predstavljen v članku *Lažne novice in dijaški eksperiment* (Merljak Zdovc, S., 2018).
- **Verodostojnost fotografij in videa:** Vedno je potrebno preveriti vir fotografije ali videa. Verodostojnost fotografije lahko preverimo tako, da preverimo vir z uporabo »obratnega iskanja«. Google vključuje to funkcijo kot del iskalnika »Slike«, kjer išče točno to fotografijo, poleg tega pa tudi vse podobne fotografije. »Obratno iskanje« je lahko uporabno tudi v primeru, ko sumimo, da nam nekdo krade naše fotografije z družbenih omrežij. Če poznate lokacijo fotografije, jo lahko vnesete v spletni zemljevid (npr. Google Maps) in z uporabo orodja za pogled ulic (»Street view«) dobite vpogled v to, kako lokacija dejansko izgleda. Podatke EXIF lahko vidite, če fotografijo odprete v programu za urejanje ali obdelavo fotografij (npr. Photoshop), obstajajo pa tudi spletne strani, ki vam že same pokažejo te podatke (npr. Exifdata.com).

Literatura in viri:

- Loftus, J. (2018, 4. 28.). *Viral Pic Of Prince William 'Giving The Middle Finger' Isn't At All What It Seems*. Dostopno na: <https://www.unilad.co.uk/news/viral-pic-of-prince-william-giving-the-middle-finger-isnt-what-it-seems> (pridobljeno 23. 3. 2020).
- BBC. (b. l.). *Real or fake – Exercise 1: Proving your story is real*. Dostopno na: http://downloads.bbc.co.uk/academy/academyfiles/Exercise_1_Proving_story_is_real.pdf (pridobljeno 23. 3. 2020).
- BBC. (b. l.). *Exercise 2: Same but Different*. Dostopno na: http://downloads.bbc.co.uk/academy/academyfiles/Exercise_2_Same_but_different.pdf (pridobljeno 23. 3. 2020).
- Intego. (2018). *How to tell if an online article is real, fake or a scam*. Dostopno na: <https://www.intego.com/mac-security-blog/how-to-tell-if-an-online-article-is-real-fake-or-a-scam> (pridobljeno 23. 3. 2020).
- Merljak Zdovc, S. (2018). *Lažne novice in dijaški eksperiment*. Časoris. Dostopno na: <https://casoris.si/lazne-novice-in-dijaski-eksperiment> (pridobljeno 23. 3. 2020).
- Mufon. (2019). *Airline passanger photographs UFO*. Dostopno na: <https://www.mufon.com/ufo-photos/airline-passenger-photographs-ufo> (pridobljeno 23. 3. 2020).
- Računalniške novice. (2017). *Kako prepoznati lažne fotografije s temi preprostimi tehnikami?* Dostopno na: <https://www.racunalniske-novice.com/triki/kako-prepoznati-lazne-fotografije-s-temi-preprostimi-tehnikami.html> (pridobljeno 23. 3. 2020).

05

MEDKULTURNO JEZIKANJE

RAZRED: 8.

TRAJANJE: 45 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 16–20

Učenci in učenke sodelujejo v skupini in »ustvarijo« osebo, ki predstavlja vse jezike, s katerimi so v stiku. Skozi refleksijo o lastnem maternem jeziku razmišljajo o jeziku kot orodju za razumevanje sebe, soljudi in sveta, ozavešajo pa tudi raznolikost jezikov, ki jih obkrožajo. Preko aktivnosti spoznajo, razumejo in razlikujejo pojma integracija in asimilacija ter razmišljajo o pomembnosti pravice do ohranjanja lastne kulture.

Ključne besede:

- tuj jezik
- materni jezik
- identiteta in večplastna identiteta
- integracija in asimilacija

Metode:

- razlaga
- delo z besedilom
- delo v skupinah
- diskusija

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke razmišljajo o svoji identiteti ter o povezavi identitete z jezikom
- učenci in učenke izražajo svoje mnenje in kritično razmišljajo o različnem dojemanju pomembnosti jezikov
- učenci in učenke razumejo pomen maternega jezika za lastno identiteto in razumejo pomen večplastne identitete
- učenci in učenke razumejo in razlikujejo pojma »asimilacija« in »integracija«

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- uporaba besedišča, vezanega na države, jezike, družino, okolje
- uporaba glagolov v 1., 2. in 3. osebi ednine, pa tudi v 1. osebi množine
- uporaba glagola »govoriti« ter ponavljanje nepravilnih spregatev
- sklepanje o pomenu lastne identitete in medkulturnosti
- razumevanje večplastnosti identitete

Medpredmetne povezave:

- domovinska in državljanska kultura in etika
- slovenščina

Pripomočki:

- računalnik z internetno povezavo
- projektor
- pisala različnih barv (barvice, flomastri, voščenke)
- samolepilni listki različnih barv
- risalni list ali šelešamer (*za vsako skupino)

Priloge:

- **PRILOGA 1a:** Delovni list z vprašanji v angleščini (za vsakega učenca in učenko)
- **PRILOGA 1b:** Delovni list z vprašanji v nemščini (za vsakega učenca in učenko)
- **PRILOGA 2:** Tabela za vpis jezikov (za vsako skupino)

Navodila za izvedbo:

5–10 minut

KORAK 1

Ob začetku ure učencem in učenkam predvajajte kratek video: »*If The world Were 100 People*« (Reilich, G., 2016). Po ogledu videa učence in učenke vprašajte:

- Ste poznali razmerje med jeziki na našem planetu?
- Kaj vas je presenetilo?
- Katere jezike govorite vi?
- Katere jezike slišite, katere se učite, in katere bi si želeli naučiti?

Jezike, ki jih navajajo učenci in učenke, sproti zapisujte na tablo.

20–25 minut

KORAK 2

Jezike, ki ste jih zapisali na tablo, označite s samolepilnimi listki različnih barv (vsak jezik označite z eno barvo). Barvne oznake jezikov bodo predstavljale osnovo za nadaljnje delo učencev in učenk v skupinah. Jezike, ki jo jih učenci in učenke našteje, lahko zapišete tudi na plakat ter jim barve dodate s pomočjo pisal različnih barv. Pri izvajanju dejavnosti bodite pozorni, da zajamete vse jezike, ki jih učenci in učenke govorijo. V izogib temu, da bi katerega od jezikov spregledali, lahko učence in učenke povabite, da jezike, s katerimi so v stiku, sami zapišejo na tablo.

Pozorni bodite na to, da učenci in učenke katerega od navedenih jezikov ne vrednotijo kot manjvrednega ali večvrednega (npr. jezikov priseljencev in priseljenk). V primeru, da so v razredu učenci in učenke s priseljskim ozadjem, dodatno pozornost namenite enakovredni obravnavi vseh jezikov.

Učenci in učenke se nato razvrstijo v skupine po štiri. Vsaki skupini razdelite risalni list oz. šeleshamer ter samolepilne barvne listke ali barvna pisala. Skupinam dajte navodilo, da na list papirja narišejo obris osebe, ki predstavlja njihovo skupino. Silhueta osebe naj predstavlja vse učence in učenke v skupini, zato naj pri risanju upoštevajo, da posamezni deli telesa prikazujejo del dneva (npr. glava predstavlja čas, ki ga preživijo v šoli, trup predstavlja čas, ki ga preživijo doma, nogi predstavljata čas, ki ga porabijo za priložne aktivnosti/počitnice, roki predstavljata čas, ko se družijo s prijatelji in prijateljicami ali sorodniki in sorodnicami itd.). Dogovorjeni razpored zapišite na tablo, da bo enak v vseh skupinah.

Skupine nato svoji osebi dodajo ime in ga zapišejo na vrh lista. V nadaljevanju naj se pogovorijo o lastnih izkušnjah s tujimi jeziki. V pomoč so jim lahko vprašanja na listu (**PRILOGI 1a ali 1b**), ki ga dobijo vsi učenci in učenke, ter tabela za prikaz uporabe jezikov (**PRILOGA 2**), ki jo dobi vsaka skupina. Med skupinskim delom naj se skupine čim več pogovarjajo v tujem jeziku.

Ko so se skupine pogovorile o jezikih in podatke vnesle v tabelo uporabe jezikov, jim dajte navodila, da morajo dele telesa osebe na listu, ki predstavlja njihovo skupino, pobarvati v sorazmerju z jeziki, ki jih izkazuje njihova tabela. Ko zaključijo, naj plakate obesijo na vidna mesta v razredu ali jih položijo na tla v sredini prostora, ter si poglobljeje ogledajo »osebe« drugih skupin, ki so narisane na plakatih.

10–15 minut

KORAK 3

Učenci in učenke naj sedejo v krog, saj je pomembno, da se diskusija odvija v sproščenem vzdušju (lahko sedijo tudi na tleh, na blazinah ipd.). Nadaljujte z diskusijo o aktivnosti (lahko v slovenskem jeziku) ter učence in učenke vodite do ugotovitve o pomenu lastne identitete v povezavi z maternim jezikom ter z jeziki, ki jih srečujejo na svoji življenjski poti. Pri tem si lahko pomagata z naslednjimi izhodiščnimi vprašanji:

- Kakšna se vam je zdela današnja aktivnost?
- Kaj vas je presenetilo?
- Kaj novega ste izvedeli?
- Kaj vam pomeni materni jezik?
- Kakšen odnos imate do tujih jezikov?
- Se vam zdijo vsi jeziki enako pomembni?
- Imajo vsi ljudje možnost govoriti ali se izražati v svojem jeziku? Kdo na primer nima te možnosti?
- Kaj si predstavljate pod pojmom »integracija«? Kaj pa pod pojmom »asimilacija«? Kakšna je razlika med tema pojmovoma?
- Kje ste slišali za ta dva pojma?
- Je integracija dvosmeren ali enosmeren proces?

Dodatni predlogi:

- Če je skupina manjša, lahko vsi učenci in učenke narišejo sami sebe ter pobarvajo dele telesa glede na lastne izkušnje z jeziki.
- Pri naslavljanju medkulturnosti lahko izhajate iz realnosti šolskega, lokalnega okolja.
- Pri pouku nemškega jezika lahko dejavnost uporabite za osvajanje odvisnega stavka z veznikom *weil*.

Kotiček za informacije:

- **Integracija** je pravzaprav nasproten proces od asimilacije. Glavne značilnosti integracijskega procesa so namreč ohranjanje etničnih in narodnostnih razlik med skupinami, ki dajejo možnost, da posamezniki in posameznice lahko ohranjajo lastno etnično identiteto, in vključevanje različnih skupnosti v širšo družbo, v kateri prevladuje kulturni pluralizem.
- **Asimilacija** je proces prilagajanja posameznika ali posameznice na značilnosti neke skupine, drugega naroda. Je zlasti proces kulturnega prilagajanja etnične manjšine ali posameznika oz. posameznice prevladujočemu delu prebivalstva ali, poenostavljeno, »utapljanje« enega naroda oz. etnične skupine v drugem.
- **Pojem integracije** predstavlja fizično, duševno in socialno povezovanje posameznikov in posameznic z njihovim okoljem. Bolj so z njim povezani in vanj integrirani, tem bolje lahko opravljajo svoje funkcije in vsakodnevne vloge. V moderni humanistični teoriji je socialna vključenost sinonim in predpogoj za storilnostno uspešnost. Hkrati pa posamezniki in posameznice v procesu integracije ohranjajo lastno etnično identiteto.

Literatura in viri:

- Reilich, G. (objavljeno 2016). *If The world Were 100 People*; GOOD Data. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=QFrqTFRy-LU> (pridobljeno 24. 3. 2020).
- Barnscheidt, A. [idr.] (ur.). (2011). *Miracle*; Državlanske medkulturne kompetence (gradivo za učence in učitelje). Hannover: Institut für Politische Wissenschaft.
- Biolek, J., Čajka, A. [idr.]; R. Suša (ur.). (2012). *Svet med vrsticami: priročnik za učitelje, ki jih zanima globalno učenje*. Ljubljana: Društvo Humanitas.
- Evropska komisija. (2010). *Priročnik o integraciji za oblikovalce politik in strokovne delavce*; tretja izdaja. Luksemburg: Urad za publikacije Evropske unije.
- Kač, L. (ur.). (2016). *Učni načrt za nemški jezik – program osnovna šola*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_nemscina.pdf (pridobljeno 24. 3. 2020).

06

TRAJNOSTNO V 2030 IN NAPREJ

RAZRED: 8.

TRAJANJE: 45 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 5–25

Cilji trajnostnega razvoja (CTR) so del mednarodne zaveze 193 članic Združenih narodov, imenovane Agenda za trajnostni razvoj 2030. Gre za dokument, ki nam lahko pomaga o CTR osveščati tudi mlade in skupaj z njimi iskati rešitve. Prav vsi ljudje lahko namreč prispevamo k njihovem uresničevanju in s tem k svetu brez revščine in lakote, k zaščiti planeta ter k zagotavljanju miru in blaginje za vse. Učenci in učenke se seznani s trajnostnimi cilji ter skupaj iščejo načine, kako bi lahko prispevali k njihovem uresničevanju.

Ključne besede:

- trajnostni razvoj
- socialna neenakost
- človekove pravice
- cilji trajnostnega razvoja

Metode:

- ogled videoposnetka
- možganska nevihta
- delo v parih
- predstavitev
- diskusija

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke razumejo problem socialne neenakosti
- učenci in učenke spoznajo cilje trajnostnega razvoja
- učenci in učenke se zavedajo povezanosti in soodvisnosti
- učenci in učenke se zavedajo pomembnosti sprejemanja odgovornosti
- učenci in učenke kritično razmišljajo o prihodnosti našega planeta in iščejo rešitve

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- bogatenje besedišča
- krepitev slušnega razumevanja
- krepitev ustnega in pisnega izražanja
- utrjevanje rabe prihodnjika

Medpredmetne povezave:

- domovinska in državljanska kultura in etika
- geografija
- naravoslovje
- biologija

Pripomočki:

- manjši predmeti, ki ponazarjajo dobrine, npr. kamni, frnikole, manjše čokoladice, bomboni (število predmetov naj bo večje, kot je število učencev in učenk v razredu; priporočamo uporabo čokoladic iz pravične trgovine)
- računalnik z internetno povezavo
- projektor

Priloge:

- **PRILOGA 1a:** Tabela s sličicami in opisi posameznih ciljev trajnostnega razvoja v slovenščini
- **PRILOGA 1b:** Tabela s sličicami in opisi posameznih ciljev trajnostnega razvoja v angleščini
- **PRILOGA 2:** Primer predloge za risanje vizije sveta

Navodila za izvedbo:

10 minut

KORAK 1

Učence in učenke vprašajte, če so že slišali za *cilje trajnostnega razvoja (CTR)*. Spodbudite jih, da nanizajo asociacije, ki se jim ob tej besedni zvezi porajajo. Nič hudega, če CTR še ne poznajo, a zaenkrat jim še ne podajte dodatne razlage. Nato jim nesorazmerno in povsem naključno razdelite čokoladice (oz. druge majhne predmete, ki predstavljajo dobrine) in jih pri tem največ zadržite zase. Učenci in učenke naj se s svojimi sošolci in sošolkami v tujem jeziku pogovorijo, koliko čokoladic je kdo dobil. Nato jim zastavite naslednja vprašanja:

- Kaj menite o takšni porazdelitvi? Je pravična? Zakaj ne?
- Kako so bile čokoladice razdeljene? Naključno ali po kakšnem ključu?
- Kaj lahko čokoladice predstavljajo?
- Kakšno je stanje s »čokoladicami« v naši družbi? Enako ali drugačno? Zakaj?

Učenci in učenke naj podajo svoje odgovore in opažanja, nato jim razložite, da so bile čokoladice razdeljene povsem naključno, a nepravično. Pojasnite jim, da čokoladice predstavljajo družbene dobrine (pravica do izobraževanja, enake možnosti, dostop do pitne vode ipd.), razdelitev pa ponazarja družbeno neenakost, ki je samo eden od izzivov, s katerimi se sooča današnja družba.

10 minut

KORAK 2

Učencem in učenkam s pomočjo tabele (**PRILOGA 1a ali 1b**) predstavite izraz »cilji trajnostnega razvoja« in razložite, da so bili razviti z namenom zmanjšanja neenakosti v vseh življenjsko pomembnih pogledih ter ustvarjanja pravičnega sveta za vse. To se nanaša tudi na cilje, povezane s planetom in podnebnimi spremembami, saj slednje v največji meri vplivajo na tiste ljudi, ki se sami ne morejo v zadostni meri boriti proti njim. Razložite jim tudi koncept »trajnosti« (angleško: *sustainability*) v besedni zvezi »trajnostni razvoj« (angleško: *sustainable development*). Pri tem vam je lahko v pomoč naslednja definicija trajnostnega razvoja: »Trajnostni razvoj je razvoj, ki izpolni potrebe današnjih generacij, ne da bi obenem prihodnjim generacijam omejil možnosti, da zadovoljijo svoje potrebe« (Svetovna komisija za okolje in razvoj, »Brundtlandova komisija«, 1987).

15 minut

KORAK 3

Predvajajte videoposnetek »[Malala introducing The World's Largest Lesson; Animation part 1](#)« (2015) v izbranem jeziku ter učencem in učenkam naročite, da si med ogledom beležijo neznane besede. Po ogledu videoposnetka preverite razumevanje, in sicer tako, da se učenci in učenke v parih pogovorijo o svojem življenju leta 2030. Spodbudite jih lahko z naslednjimi vprašanji:

- Koliko boste stari leta 2030?
- Kaj boste takrat počeli? Kakšno delo boste opravljali oziroma kaj boste študirali?
- Kako boste preživljali prosti čas?
- Kako mislite, da bodo živeli ljudje na različnih koncih sveta?
- Zakaj je leto 2030 pomembno?

Učenci in učenke sedijo v krog. Vsak par ostalim predstavi, kako si predstavlja svoje življenje v letu 2030 (vsak učenec oz. učenka predstavi pogled svojega partnerja oz. partnerke). Če prihodnjika še ne obvladajo, se lahko simbolično preselijo v leto 2030 in pri predstavitvi uporabijo sedanjik.

10 minut

KORAK 4

Sledi diskusija o tem, kako bo naše življenje (delo, prosti čas) v prihodnosti povezano s cilji trajnostnega razvoja. Dobrodošlo je, če tudi vi z razredom delite svojo zgodbo. Pri pogovoru si lahko pomagata z naslednjimi vprašanji:

- Kateri so največji izzivi, s katerimi bomo soočeni leta 2030 in kasneje?
- Kako lahko vsak od nas prispeva k uresničitvi ciljev trajnostnega razvoja? (Primer: Če nekdo želi postati učitelj oz. učiteljica, naj pove, kako si bo prizadeval oz. prizadevala za doseg cilja št. 4.)
- Za katerega izmed ciljev trajnostnega razvoja si boste prizadevali kot razred? Kakšni bodo vaši naslednji koraki za uresničitev tega cilja?

Učenci in učenke lahko svoja razmišljanja o življenju leta 2030 in ciljih trajnostnega razvoja zapišejo v obliki kratkega spisa.

Dodatni predlogi:

- Šolsko uro lahko nadaljujete s skupinsko aktivnostjo, pri kateri učenci in učenke rišejo svet, ki predstavlja njihovo vizijo: *Kako bo svet izgledal 2030, ko bodo cilji trajnostnega razvoja doseženi?* Razdelite jih v skupine, vsaka skupina pa naj dobi vnaprej pripravljen list papirja, na katerem je del kroga (**PRILOGA 2**). Skupinam dajte navodilo, da narišejo svoj del sveta. Na koncu liste sestavite skupaj, kot sklenjen krog. Z učenci in učenkami si oglejte nastalo podobo sveta in se o njej pogovorite. Postavljajte vprašanja, ki bodo učenke in učence spodbudila h globljemu razmisleku o problemih na temo vključenosti in skupnosti:
 - Kako lahko v svojem okolju poskrbimo za dobro počutje ljudi, za našo skupno dobrobit, zdravstveno blaginjo?
 - Kako lahko za to poskrbimo v svoji državi?
 - Kako lahko zagotovimo varovanje našega planeta?
- Šolsko uro lahko nadaljujete tudi s projektnim delom, pri katerem učenci in učenke iščejo rešitve za doseg globalnih ciljev: ponovna uporaba predmetov, ozaveščanje, iskanje problemov in spodbujanje sprememb v lokalnem okolju, organizacija dogodkov, ki zблиžujejo ljudi, spremljanje dobrih dejanj.
- Priporočeno učno okolje: sproščeno delo v krogu. Dejavnost lahko izvajate tudi zunaj. V tem primeru učenec in učenkam ne pokažete posnetka, ampak jim sami predstavite obravnavano temo.

Kotiček za informacije:

- **Svetovni voditelji** so na Vrhu Organizacije združenih narodov (OZN) o trajnostnem razvoju, ki je potekal kot zasedanje na visoki ravni Generalne skupščine OZN med 25. in 27. septembrom v New Yorku, sprejeli Agendo 2030 za trajnostni razvoj – nov razvojni načrt, ki usmerja prizadevanja na področju razvoja v naslednjih 15 letih. Nova razvojna agenda opredeljuje univerzalen pristop do razvoja – cilje trajnostnega razvoja implementirajo tudi države donatorice razvojne pomoči.
- **Cilji trajnostnega razvoja** na uravnotežen način naslavlja tri dimenzije trajnostnega razvoja (ekonomsko, socialno in okoljsko) in so implementirani skozi partnerstva relevantnih deležnikov. Vir: Brošura o ciljih trajnostnega razvoja: http://www.sloga-platform.org/wp-content/uploads/2015/12/SLOGA_CiljiTrajnostnegaRazvoja_Brosura_SPLET-1.pdf (Sloga, 2015).
- **Podrobnejši opis** posameznih ciljev trajnostnega razvoja: http://mzz.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/ZDH/Politike_MRS/Spremenimo_svet_-_Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf (MZZ, 2015).

Literatura in viri:

- »Malala introducing The Worlds Largest Lesson; Animation part 1« (2015). Dostopno na: <https://vimeo.com/138852758> (pridobljeno 22. 4. 2020).
- Cleanright; spletni portal izobraževalne kampanje. (2019). *Trajnostni razvoj: Prednostni cilj naše industrije (detergentov in drugih izdelkov za čiščenje ter vzdrževanje doma)*. Dostopno na: http://si.cleanright.eu/index.php?option=com_content&task=view&id=1826&Itemid=1525 (pridobljeno 25. 3. 2020).

- Ministrstvo za zunanje zadeve. (2015). *Podrobnejši opis posameznih ciljev trajnostnega razvoja*. Dostopno na: http://mzz.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/ZDH/Ozavescanje_javnosti/Didakticna_gradiva/Cilji_trajnostnega_razvoja-opis.pdf (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Sloga. (2015). *Cilji trajnostnega razvoja*. Dostopno na: http://www.sloga-platform.org/wp-content/uploads/2015/12/SLOGA_CiljiTrajnostnegaRazvoja_Brosura_SPLET-1.pdf (pridobljeno 25. 3. 2020).
- The World's Largest Lesson. (2015). *World's Largest Lesson introduces the Sustainable Development Goals*. Dostopno na: <http://worldslargestlesson.globalgoals.org> (pridobljeno 30. 7. 2019).
- »The World's largest lesson«; Animated films – part 1, part 2, part 3«. (2015). Dostopno na Vimeo: <http://worldslargestlesson.globalgoals.org/animated-films> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- United Nations. (2015). *Sustainable Development Goals*. Dostopno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals> (pridobljeno 22. 4. 2020).
- MZZ RS. (2015). *Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030*. Dostopno na: http://mzz.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/ZDH/Politike_MRS/Spremenimo_svet_-_Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf (pridobljeno 25. 3. 2020).

07

ENAKE MOŽNOSTI IN PRILOŽNOSTI ZA VSE

RAZRED: 9.

TRAJANJE: 45 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 12–28

Kljub temu, da smo ženske in moški na papirju enakopravni, v praksi še vedno prihaja do številnih neenakosti med nami. Razlog za to so pogosto dvojna merila, ki se pojavljajo v družbi. Učenci in učenke med aktivnostjo spoznajo, da lahko enako vedenje izzove različne odzive glede na biološki spol osebe. S pomočjo aktivnosti kritično ugotavljajo dvojna merila v družbi in razmišljajo o svojih izkušnjah in pogledih na enakost spolov ter iščejo možnosti za spodbujanje enakih možnosti za vse ljudi.

Ključne besede:

- (ne)enakopravnost
- (ne)enakost spolov
- stereotipi
- predsodki

Metode:

- ogled videoposnetka
- delo v skupinah
- delo s slovarjem
- refleksija

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke samostojno izražajo mnenja
- učenci in učenke razvijajo sposobnost kritičnega mišljenja v zvezi z vplivom družbe in okolja na osebne odločitve
- učenci in učenke razumejo pojme »stereotipi«, »predsodki«, »spolni stereotipi«, »'roza' davek« ipd.

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- krepitev pisnega in ustnega izražanja
- krepitev bralnega razumevanja
- tvorjenje trditve: pozitivne/negativne trditve
- uporaba pridevnikov
- izražanje mnenja
- poimenovanje poklicev

Medpredmetne povezave:

- domovinska in državljanska kultura in etika
- zgodovina
- slovenščina
- računalništvo

Pripomočki:

- računalnik z internetno povezavo
- projektor
- slovar (lahko tudi v elektronski obliki)
- risalni listi/šeleshamerji (1 za vsako skupino)
- flomastri/barvice (1 komplet za vsako skupino)
- primeri reklam iz tiskanih revij ali oglasnih letakov (»tipični« izdelki za moške/ženske)

*Predhodno lahko poiščete in pripravite nekaj tiskanih reklam za izdelke, ki poudarjajo razliko med spoloma (npr. »Kinder jajček« za fante ali za dekleta (roza/modro obarvan), šampon, kolo, oblačila idr.).

Priloge*:

- **PRILOGA 1a:** Seznam pridevnikov v angleščini (za vsakega učenca in učenko)
- **PRILOGA 1b:** Seznam pridevnikov v nemščini (za vsakega učenca in učenko)
- **PRILOGA 2a:** Seznam nasprotnih pridevnikov v angleščini (za vsakega učenca in učenko)
- **PRILOGA 2b:** Seznam nasprotnih pridevnikov v nemščini (za vsakega učenca in učenko)

*Priloge so potrebne za izvedbo razširjene aktivnosti, ki je opisana v razdelku Dodatni predlogi.

Navodila za izvedbo:

10 minut

KORAK 1

Učencem in učenkam razložite, da bo šolska ura namenjena analizi oglasov, in jim prikažite [video oglas za šampon](#) (od 0.00 do 1.00 min; BBDO Guerrero za Pantene, 2013), ki prikazuje moške in ženske na delovnem mestu. Reklama jasno prikazuje, da ima lahko enak način vedenja dve merili (npr. ženske so čustvene, moški so agresivni). Po ogledu reklame učence in učenke vprašajte, kaj video prikazuje. Ko ugotovijo, da gre za reklamni oglas in prepoznajo izdelek, besedo »reklama« v ustreznem tujem jeziku zapišite na tablo. V nadaljevanju učence in učenke vprašajte:

- Kaj prikazuje oglas?
- Kako bi opisali moškega, ki nastopa v oglasu, in kako žensko? Zakaj?
- Koliko oglasov vidite/preberete ali slišite vsak dan? V kolikšni meri oglasi vplivajo na naše razmišljanje?
- Katere tipično moške oziroma tipično ženske oglase poznate?
- Kakšno sporočilo nam ti oglasi nudijo?
- Kako družba deli naše vloge na moške in ženske oziroma kaj je v družbi »pričakovano« od žensk in kaj od moških? Kako se to izraža v oglasih, ki jih vidimo?
- Poznate še kakšen »tipičen« izdelek za ženske in moške?

15 minut

KORAK 2

Učencem in učenkam dajte navodila za delo v manjših skupinah. Vsaka skupina bo imela nalogo, da izdelata reklamni oglas za določen izdelek. Učence in učenke razvrstite v skupine po tri ali štiri. Vsaki skupini razdelite risalne liste/šelešamerje in barvice/flomastre ter določite izdelek, za katerega bo posamezna skupina izdelala oglas (izdelek je sicer enak za vse skupine). Skupine naj se nato lotijo idejne zasnove oglasa, pri tem pa jim dajte dodatna navodila, da morajo biti oglasi spolno nevtralni. Preverite, če učenci in učenke poznajo pojem spolne nevtralnosti, ter jim po potrebi podajte podrobno razlago pojma (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**). Med pripravo oglasa naj skupine izberejo ustrezno besedišče (pri tem si lahko pomagajo tudi s slovarji ali e-slovarji na pametnih telefonih ali tablicah) ter izdelajo osnutek oglasa. Med skupinskim delom sledite in opazujte delo znotraj skupin ter jih spodbujajte k temu, da pri predstavitvi oglasa narisano tudi odigrajo.

10 minut

KORAK 3

Učenci in učenke sedijo v krog. Vsaka od skupin naj predstavi svoj oglas pred razredom, pri čemer ima za predstavitev na voljo eno minuto. Učenci in učenke naj po koncu posamezne predstavitve zastavijo vprašanja ali podajo mnenje o videih oglasih, pri čemer naj kot enega izmed kriterijev upoštevajo spolno nevtralnost.

10 minut

KORAK 4

Nadaljujte z diskusijo o stereotipih, vezanih na spol, in o tem, kako lahko ti vodijo do predsodkov. Pri tem so vam lahko v pomoč naslednja vprašanja:

- Kakšna se vam je zdela aktivnost?
- Je bilo težko zasnovati spolno nevtralen oglas, ki na enak način predstavlja in naslavlja moške in ženske?
- Kateri tipični stereotipi, vezani na spol, se pojavljajo v oglasih?
- Kaj so stereotipi? Kako jih prepoznamo? Zakaj nastanejo?
- Kako nastanejo predsodki?
- Kaj je »roza davek«?
- Zakaj nekateri izdelki, ki so namenjeni ženskam, stanejo več?
- Kakšna je razlika med okusom čokoladnega jajčka (»Kinder jajčka«), ki je ovit v rožnato obarvan ovoj, in tistim, ki je ovit v navaden ovojni papir? Zakaj torej razlika v oglasih?

- Na kaj boste pomislili naslednjič, ko boste videli kakšen oglas?
- Kaj ste se naučili z današnjo aktivnostjo?

Učencem in učenkam lahko dodelite dodatno domačo nalogo, da si doma ogledajo še nekaj oglasov, v ta namen pa jim posredujete spletne povezave do oglasov (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**). Po ogledu reklamnih oglasov naj si zapišejo opažanja v predstavljanju žensk in moških, ki so jih zaznali med ogledom oglasov. Pri naslednji uri naj svoja opažanja predstavijo v razredu, nato pa lahko nadaljujete z diskusijo o obravnavani temi.

Kotiček za informacije:

- **Stereotip** je splošno in poenostavljeno prepričanje o socialnih skupinah in njihovih pripadnikih in pripadnicah. Gre za posploševanje določenih lastnosti, ki naj bi jih imeli pripadniki ali pripadnice določene socialne skupine, samo zato, ker tej skupini pripadajo. Pri tem niso upoštevane individualne razlike. Z nekaterimi stereotipi živimo, jih samoumevno sprejememo in se tako tudi obnašamo. Veliko stereotipov se otroci naučijo od svojih staršev, ko povzemajo njihovo govorjenje in razmišljanje, od prijateljev in prijateljic ter iz medijev. Stereotipi so družbeno zakoreninjeni in redko izhajajo iz neposrednih izkušenj posameznika oz. posameznice.
- **Predsodki** so stališča, ki niso upravičena, argumentirana in preverjena, a jih spremljajo močna čustva in so odporna na spremembe. Nanašajo se na pripadnike in pripadnice skupin, do katerih smo pozitivno ali negativno naravnani oziroma jih pozitivno ali negativno vrednotimo zgolj zaradi njihove skupinske pripadnosti (Ule 2004, str.166).
- **Roza davek** je pojav, ko dobrine, namenjene ženskam, brez pravega razloga stanejo več kot dobrine, namenjene moškim. Izraz označuje tudi davke na nujno potrebne higienske pripomočke za ženske, kot so vložki in tamponi.
- **Spolna nevtralnost** je izraz, ki se nanaša na uporabo »neseksističnega jezika, vključujočega jezika oziroma jezika, ki je pravičen glede na spol. Namen spolno nevtralnega jezika je izogibanje izbiram besed, ki bi bile lahko zaznane kot pristranske, diskriminacijske ali žaljive, ker nakazujejo, da je en spol ali družbeni spol standarden. Uporaba jezika, ki je pravičen glede na spol in vključujoč, prispeva tudi k zmanjšanju stereotipov o spolih, spodbuja družbene spremembe in prispeva k uresničevanju enakosti spolov« (Evropski parlament, 2018).

Dodatni predlogi:

- Predlog za razširitev (dodatnih 45–90 minut): učno uro lahko razširite tako, da učenci in učenke posnamejo video oglas ali ga pripravijo v digitalni obliki. Lahko delajo v računalniški učilnici in oglas primerno uredijo oz. zmontirajo z uporabo digitalnih orodij (še posebej primerno za medpredmetno povezovanje in timsko poučevanje).
- Dodaten čas lahko namenite ponovitvi pridevnikov in njihovih nasprotij v tujem jeziku (**PRILOGI 1a/1b in 2a/2b**).
- Delo skupin lahko ovrednotite, tako da pripravite glasovanje preko spletne aplikacije JotForm, KviqPoll, Kahoot ali katere druge. Po glasovanju učenci in učenke skupaj razglasijo zmagovalno skupino, ki je pripravila najboljši spolno nevtralen oglas.

Literatura in viri:

- BBDO Guerrero. (2013). *Labels against women; Pantene commercial*. Dostopno na: <http://www.bbdoguerrero.com/work/pantene-labels-against-women> (pridobljeno 23. 3. 2020).
- Cliffs Notes. (b. l.). *Gender Roles*. Dostopno na: <https://www.cliffsnotes.com/study-guides/sociology/sex-and-gender/gender-roles> (pridobljeno 23. 3. 2020).
- Evropski parlament. (2018). *Spolno nevtralni jezik v Evropskem parlamentu*. Dostopno na: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/187111/GNL_Guidelines_SL-original.pdf (pridobljeno 23. 4. 2020).
- Kač, L. (ur.). (2016) *Učni načrt za nemški jezik – program osnovna šola*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Dostopno na: http://mizs.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_nemscina.pdf (pridobljeno 23. 3. 2020).
- Ule, M. (2004). *Socialna psihologija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- United Nations Human Rights. (2014). *Gender stereotypes and Stereotyping and women's rights*; Prepared by Women's Rights and Gender Section, OHCHR Research and Right to Development Division Rule of Law, Equality and Non-Discrimination Branch. Dostopno na: https://www.ohchr.org/documents/issues/women/wrgs/onepagars/gender_stereotyping.pdf (pridobljeno 23. 3. 2020).
- United Nations Development Programme; Human Development Reports. (b. l.). *Gender Inequality Index (GII)*. Dostopno na: <http://hdr.undp.org/en/content/gender-inequality-index-gii> (pridobljeno 23. 3. 2020).
- Reklame v različnih jezikih:
 - *Männer gegen Frauen (Men vs. Woman)*; reklama za Nike v nemščini (objavljeno 2009). Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=xHC-HYnETdg> (pridobljeno 23. 3. 2020).
 - *Juntas Imparables: Just Do It*; reklama za Nike v španščini (objavljeno 2019). Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=seH7i2u5uHM> (pridobljeno 23. 4. 2020).
 - *This is us*; reklama za Nike v turščini z angleškimi podnapisi (objavljeno 2017). Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=1OYi2pbNK_4 (pridobljeno 23. 3. 2020).
 - *Typisch Mann (Tipično moško)*; reklama za pivo v angleščini. (objavljeno 2013). Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=TP_WMqdZa_k (pridobljeno 23. 3. 2020).
 - *Frau beim Tanken (Ženska toči gorivo)*; reklama za Audi (objavljeno 2014). Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=Mj26ssHuy8U> (pridobljeno 23. 3. 2020).

08

NIKOLI NE RECI, DA SE BOJIŠ

RAZRED: 9.

TRAJANJE: 45 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 8–28

Učenci in učenke preko povzetka romana *Nikoli ne reci, da te je strah* (2014) spoznajo življenjsko pot mlade somalijske atletinje Samie Yusuf Omar, ki je leta 2008 svojo državo zastopala na olimpijskih igrah v Pekingu. Po spletu nesrečnih okoliščin je tako kot mnogi drugi begunci in begunke izgubila življenje v Sredozemskem morju nedaleč od italijanske obale. Učenci in učenke se preko njene zgodbe poglobijo v vprašanja, zakaj se ljudje selimo, kakšne pravice imamo ter kako lahko sami pomagamo beguncem in begunkam v naši državi.

Ključne besede:

- državljanska vojna v Somaliji
- šport
- družina
- begunci in begunke
- preživetje
- nasilje

Če je med učenci in učenkami kdo, ki ima begunsko ali priseljenko izkušnjo, dobro pretehtajte, ali je aktivnost primerna za izvedbo v razredu, saj bi lahko vsebina pri komu izmed njih izzvala nelagodje.

Metode:

- ogled videoposnetka
- možganska nevihta
- delo v skupinah
- diskusija

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke spoznajo, v kakšnih razmerah običajno živijo ljudje, preden se odločijo zapustiti svoj dom
- učenci in učenke se začnejo zavedati, da imajo begunci in begunke ter migranti in migrantke svoje osebne zgodbe ter da posploševanje ni primerno – skupno jim je le to, da so zapustili svoj dom
- učenci in učenke se seznaniijo z drugimi kulturami in razvijajo svojo medkulturno občutljivost

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- branje kompleksnejših neumetnostnih in umetnostnih besedil z manj nebesedne podpore, primernih starosti učencev in učenk
- utrjevanje rabe preprostih bralnih strategij in razvijanje kompleksne bralne in učne strategije ob branju raznovrstnih, preprostejših in kompleksnejših besedil
- spoznavanje pogosto rabljenega besedišča in jezikovnih struktur, njihovega pomena in rabe v sobesedilu
- spoznavanje podobnosti in razlik med evropskimi in neevropskimi kulturami
- govorno sporočanje, opisovanje ter predstavljanje stvari, izdelkov, oseb, idej, stališč, mnenj in perspektiv

Medpredmetne povezave:

- domovinska in državljanska kultura in etika
- geografija
- zgodovina
- slovenščina

Pripomočki:

- računalnik z internetno povezavo
- projektor
- slovar (lahko tudi v elektronski obliki)

Priloge:

- **PRILOGA 1:** Povzetek zgodbe v angleščini (1 izvod za vsako skupino, razrezan na dele)
- **PRILOGA 2:** Zemljevid Samiine poti
- **PRILOGA 3:** Infografika s podatki razseljenih ljudi

Navodila za izvedbo:

5 minut

KORAK 1

Na začetku šolske ure učencem in učenkam povejte, da si bodo ogledali kratko zgodbo resnične osebe. Nato predvajajte video o življenju Samie Yusuf Omar, pri čemer bodite pozorni, da ne izdate, kako se je njeno življenje zaključilo (**video zato pravočasno ustavite!**). Video je dostopen na povezavi <https://new.humanitas.si/baza-gradiv/video-gradiva/Blatnik> (od 0.00 do 2.00 min). Po ogledu videa učence in učenke spodbudite k nizanju asociacij, ki so se jim porajale med ogledom videa, ter jih sproti zapisujte na tablo.

15 minut

KORAK 2

Učence in učenke premišljeno razdelite v heterogene skupine (2–4 na skupino), v katerih bodo učno uspešnejši lahko pomagali šibkejšim. Ko so skupine oblikovane, učencem in učenkam razložite, da bodo v skupinah prebrali povzetek romana *Nikoli ne reci, da te je strah* italijanskega pisatelja Giuseppeja Catozzelle, ki temelji na resnični zgodbi. Vsaka od skupin dobi povzetek zgodbe, ki je razrezan na pet delov (**PRILOGA 1**). Skupine vse dele povzetka preberejo in jih nato uredijo v ustreznem vsebinskem in kronološkem zaporedju. Med ugotavljanjem pravilnega kronološkega zaporedja naj se med seboj pogovarjajo v tujem jeziku, vi pa spremljajte njihovo delo. Pri razlagi težjih besed si lahko pomagajo s slovarjem (lahko tudi z elektronskim slovarjem na pametnem telefonu ali tablici). Ko skupine uredijo povzetek, naj za zaključek razmislijo in se pogovorijo tudi o tem, kako se po njihovem mnenju zgodba zaključi.

5 minut

KORAK 3

Učenci in učenke sedijo v krog. Predstavniki ali predstavnice vsake skupine ostalim predstavi mnenje skupine o zaključku zgodbe. To lahko naredi v tujem jeziku ali v slovenščini (glede na predhodno znanje jezika). Pri tem učence in učenke spodbujajte k primerjavi različnih mnenj o zaključku zgodbe.

20 minut

KORAK 4

Predvajajte konec posnetka ter učence in učenke vprašajte, kakšen je zaključek zgodbe. Šopek v vodi bodo najverjetneje povezali s smrtjo. V nasprotnem primeru jim lahko podate pojasnilo:

Zaključek romana opisuje, kako se jim je nekaj metrov pred italijanskim otokom Lampedusa pokvaril čoln. Po nekaj urah, ko so bili že vsi dehidrirani zaradi pomanjkanja vode, se jim le približa italijanska obalna straža. A se kmalu izkaže, da jih ne namerava rešiti, temveč poslati nazaj v Libijo. Veliko beguncev in begunk je v tistem trenutku skočilo v morje in skušalo doseči vrvi italijanske ladje in se tako rešiti. Med njimi je bila tudi Samia. Utonila je 2. aprila 2012, stara 21 let.

Učencem in učenkam pustite nekaj trenutkov za premislek in zbiranje vtisov o koncu zgodbe. Po razkritju zaključka jim pokažite še zemljevid Samijine poti v Evropo (**PRILOGA 2**), iz katerega je razvidno, kje se pot in življenje mlade atletinje končata. Nadaljujte z diskusijo, pri kateri si lahko pomagata z naslednjimi vprašanji:

- Kako ste se počutili ob gledanju posnetka?
- Kakšen zaključek ste pričakovali?
- Ste že kdaj slišali, da bi v Sredozemskem morju potonil čoln z begunci in begunkami? Kako ste se ob tem počutili?
- Kako se počutite zdaj, ko poznate življenjsko zgodbo konkretne osebe z begunsko izkušnjo?
- Če bi Samii uspelo priti v Italijo, bi lahko zaprosila za azil. Kaj to pomeni? Kako je to urejeno v Sloveniji?
- Je bila po vašem mnenju Samia begunka ali migrantka? Kakšna je razlika med begunci in begunkami ter migranti in migrantkami?
- Koliko ljudi je prisilno razseljenih po svetu? Katere države gostijo največ beguncev in begunk?

*Podatki, ki se nanašajo na zgornja vprašanja, so na voljo v razdelku **Kotiček za informacije**.

Na tablo projicirajte infografiko (**PRILOGA 3**) ter učence in učenke vprašajte:

- Vas je ob teh podatkih kaj presenetilo?
- Koliko beguncev in begunk je po vašem mnenju v Sloveniji?*
- Poznate kakšno osebo, ki se je izselila iz Slovenije – v vaši družini ali širše?
V katero državo in zakaj?
- Poznate koga, ki se je priselil v Slovenijo? Zakaj?
- Kaj lahko storite, da bi beguncem in begunkam v Sloveniji olajšali vključevanje v večinsko družbo?

*Podatke o aktualnih številkah pred delavnico preverite na spletni strani Ministrstva za notranje zadeve RS: http://mnz.arhiv-spletisc.gov.si/si/mnz_z_a_vas/tujci_v_sloveniji/statistika.

Dodatni predlogi:

- Glede na predznanje učencev in učenk pretehtajte, ali bi bilo smiselno katerega od delov delavnice izpeljati v slovenščini.
- Delavnica je še posebej primerna za izvedbo ob mednarodnem dnevu človekovih pravic (10. december), mednarodnem dnevu migrantov (18. december) in mednarodnem dnevu beguncev (20. junij).
- Učencem in učenkam razložite, da ljudje domove zapuščajo iz različnih razlogov, ter jih vprašajte, katere človekove pravice so ljudem kršene, ko morajo prisilno zapustiti svoje domove (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**). Če imate na voljo dovolj časa, lahko na tablo projicirate še Splošno deklaracijo človekovih pravic ter učence in učenke spodbudite, da navedejo tiste človekove pravice, ki so v primeru prisilnih migracij največkrat kršene.
- Namig za razširitev delavnice (90–120 minut): šolsko uro lahko razširite tako, da po urejanju povzetka vse skupine svoje zaključke prikažejo v obliki stripa, ki ga narišejo. Predstavniki in predstavnice skupin narisane strip svoje skupine predstavijo v razredu ter izdelke pritrdijo/ prilepijo na tablo ali steno, kjer si jih lahko ostali tudi pobližje ogledajo. Zaključke zgodb naj med seboj primerjajo in komentirajo, nato pa jim predvajajte preostali del videa ter nadaljujte z diskusijo.

Kotiček za informacije:

- **Begunec ali begunka:** Oseba, ki je zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi etnične ali verske pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenemu političnemu prepričanju, zunaj države, katere državljan oz. državljanica je, in ne more ali zaradi strahu noče uživati varstva te države.
- **Prošilec ali prosilka za azil oz. mednarodno zaščito:** Oseba, ki trdi, da je begunec oz. begunka in v določeni državi, ki ni njena domača, zaprosi za mednarodno zaščito ter čaka na odločitev. Medtem ko oseba čaka na odločitev, je ne sme nihče prisiliti, da bi se vrnila v svojo državo. Osebe, za katere se med postopkom ugotovi, da niso begunci ali begunke in ne potrebujejo mednarodne zaščite, pristojni organi vrnejo nazaj v njihovo matično državo.
- **Azil oz. mednarodna zaščita:** Ta oblika zaščite se dodeli beguncem in begunkam. Azil je temeljna pravica, njegova odobritev pa je mednarodna obveznost.
- **Ekonomski migrant oz. migrantka** je oseba, ki potuje v druge države ali območja, da si izboljša materialne ali socialne razmere ter omogoči nove priložnosti zase in za svoje družine.
Vir: <https://www.filantropija.org/zbirka-informacij-za-novinarje-glede-beguncev>.
- **Slovenci po svetu – Mobilnost delavcev in novi trendi.** (MojeDelo.com, 2016). Dostopno na: <https://www.mojedelo.com/karierni-nasveti/mobilnost-delavcev-in-novi-trendi-3589>
- **Splošna deklaracija človekovih pravic** – Varuh človekovih pravic RS. (b. l.). Dostopno na: <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/organizacija-zdruzenih-narodov/splosna-deklaracija-clovekovih-pravic>.
- **Razlaga dodatnih pojmov, povezanih z migracijami** (Slovenska Filantropija, b. l.). Dostopno na: <https://www.filantropija.org/zbirka-informacij-za-novinarje-glede-beguncev>.

- Blatnik, Ž. (2019). Video za delavnico »Nikoli ne reci, da se bojiš«. Dostopno na: <https://new.humanitas.si/baza-gradiv/video-gradiva/Blatnik> (pridobljeno 10. 12. 2020).
- Catozzella, G. (2014). *Nikoli ne reci, da te je strah*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.
- Amnesty International. (2014). 7 zadev, ki jih verjetno niste vedeli o migrantih. Dostopno na: <http://www.amnesty.si/dan-migrantov> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Carte Blanche. (2018). INFOGRAPHIC: Mediterranean Refugee Crisis. Dostopno na: <https://m-net.dstv.com/show/carte-blanche/news/infographic-mediterranean-refugee-crisis/news> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Edwards, A. (9. 9. 2015). Pogled UNHCR: »begunec« ali »migrant« – kaj je pravilno? UnisVienna, United Nations information service. Dostopno na: <http://www.unis.unvienna.org/unis/sl/pressrels/2015/unisinf513.html> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Fidermuc, K. (23. 6. 2018). Z rojaki po svetu nas je precej več. Delo. Dostopno na: <https://www.delo.si/nedelo/z-rojaki-po-svetu-nas-je-precej-vec.html> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Golob, A. (2017). Držite pesti zame!. Mladina. Dostopno na: <https://www.mladina.si/181213/drzite-pesti-zame/> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- IOM, UN Migration. (b. l.). Chapter two – Migration and Migrants: A global overview. Dostopno na: <http://www.iom.int/wmr/chapter-2> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Karmi, O. (2016, 4. 11.) After competing for Somalia in the 2008 Beijing Olympics, Samia Yusuf Omar was determined to return to the track at the 2012 London Games. Yet there is no happy ending to this remarkable young woman's quest for Olympic glory. UN Refugee Agency. Dostopno na: <https://www.unhcr.org/news/stories/2016/4/573af4634/an-olympic-dream-shattered.html> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Kleist, R. (2017). Sanje o olimpijadi: zgodba o Samii Yusuf Omar. Prevalje: Zavod Vige Vage Knjige.
- Marcus, R. (2016). The flame of Olympia; Book review of Giuseppe Catozzella's "Don't tell me you're afraid". Dostopno na: <https://en.qantara.de/content/book-review-giuseppe-catozzellas-dont-tell-me-youre-afraid-the-flame-of-olympia> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Ministrstvo za zunanje zadeve. (b. l.) Mednarodna zaščita (Azil). Dostopno na: http://mnz.arhiv-spletisc.gov.si/si/mnz_zas_vas/tujci_v_sloveniji/statistika (pridobljeno 25. 3. 2020).
- MojeDelo.com. (2016). Mobilnost delavcev in novi trendi. Dostopno na: <https://www.mojedelo.com/karierni-nasveti/mobilnost-delavcev-in-novi-trendi-3589> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Pavlovič Kobe, E. (2016). Giuseppe Catozzella, Nikoli ne reci, da te je strah; informacije o avtorju in romanu. Dostopno na: http://www.mladinska.com/_files/34833/Giuseppe-Catozzella-NIKOLI-NE-RECI-DA-TE-JE-STRAH-2016-Odisej.pdf (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Republika Slovenija, Statistični Urad. (2017). Delovne migracije, Slovenija: Občina Trzin ima kar trikrat več delovnih mest kot delovno aktivnih prebivalcev. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7311> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Slovenska Filantropija, (b. l.). Zbirka informacij za novinarje glede beguncev. Dostopno na: <https://www.filantropija.org/zbirka-informacij-za-novinarje-glede-beguncev> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Štok, K., Kovač, K., idr. (2015). Begunske zgodbe. RTV SLO. Dostopno na: <http://www.rtvsl.si/mmc-podrobno/begunske-zgodbe/367664> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Uradni list RS. (28. 5. 1999). Resolucija o imigracijski politiki Republike Slovenije. Ur. l. RS 40/1999, 3. poglavje. Dostopno na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=19938> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- Varuh človekovih pravic RS. (b. l.). Splošna deklaracija človekovih pravic. Dostopno na: <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/organizacija-zdruzenih-narodov/splosna-deklaracija-clovekovih-pravic> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- UNHCR. (b. l.). Mediterranean Situation. Dostopno na: <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean> (pridobljeno: 17. 4. 2020)
- Karmi, O. (2016). An Olympic dream, shattered. Dostopno na: <https://www.unhcr.org/news/stories/2016/4/573af4634/an-olympic-dream-shattered.html> (pridobljeno 25. 3. 2020).
- UNHCR – Figures at glance. (2020). Dostopno na: <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html> (pridobljeno 21. 4. 2020).

09

TRAJNOSTNO POTOVANJE

RAZRED: 9.

TRAJANJE: 45 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 14–28

Turizem je ena izmed najhitreje rastočih panog tako pri nas kot drugje po svetu. Nudi številna delovna mesta, hkrati pa ima izrazito negativne posledice za okolje. Učenci in učenke spoznajo različne načine potovanj oz. turizma, iščejo povezave turizma z okoljsko problematiko, razmišljajo o obnovljivih virih in novih oblikah mobilnosti in nastanitev ter spoznajo termin »ogljčni odtis« (angl. *carbon footprint*). Z aktivnostjo jih spodbudimo k izdelavi načrta potovanja na čim bolj okolju prijazen in trajnostno naraven način.

Ključne besede:

- ekoturizem/zeleni turizem (angl. *ecotourism*)
- množični turizem (angl. *mass tourism*)
- trajnostni turizem (angl. *sustainable tourism*)
- sopotništvo (angl. *car-sharing*)
- skupna vožnja z avtomobilom (angl. *carpooling*)
- deljenje kolesa (angl. *bike-sharing*)
- ogljčni odtis (angl. *carbon footprint*)

Metode:

- uporaba tabel
- ogled videoposnetka
- primerjava informacij
- delo v skupinah
- diskusija

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke spoznajo različne vrste potovanj/turizma
- učenci in učenke spoznajo alternativne oblike mobilnosti
- učenci in učenke razumejo pojma »trajnostni razvoj« in »ogljčni odtis«
- učenci in učenke se zavedajo težav, ki jih okolju in lokalnemu prebivalstvu prinaša masovni turizem

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- usvojitev osnovnega besedišča na temo potovanja, trajnostnega razvoja in mobilnosti
- uporaba različnih časov: dovršni sedanjik *Present Perfect*, navadni preteklik *Past Simple* ali prihodnjik *Will Future*

Medpredmetne povezave:

- geografija
- domovinska in državljanska kultura in etika
- zgodovina
- biologija

Pripomočki:

- računalnik z internetno povezavo
- projektor

Priloge:

- **PRILOGA 1:** Infografika trajnostnega turizma (za vsakega učenca in učenko)
- **PRILOGA 2:** Razpredelnica s kriteriji trajnostnega potovanja (za vsako skupino)

Navodila za izvedbo:

5 minut

KORAK 1

Za uvodno motivacijo predvajajte kratek [videoposnetek](#) s fotografijami o množičnem turizmu (0.00 – 1.35 min) (Kmia, 2018). Po predvajanju posnetka naj učenci in učenke sedijo v krog. Nadaljujte z diskusijo, pri čemer si lahko pomagata z naslednjimi vprašanji:

- Kakšen se vam je zdel videoposnetek?
- Kaj nam sporoča posnetek?
- Kdo od vas rad potuje? Katere kraje ste že obiskali?
- Kateri kraj vam je bil najbolj všeč?
- Kako običajno potujete? Katera prevozna sredstva ljudje običajno uporabljajo na potovanjih?
- Kako so ljudje potovali včasih?
- Kako bomo ljudje potovali v prihodnosti?

15 minut

KORAK 2

S pomočjo naslednjih vprašanj nadaljujte z diskusijo o različnih oblikah turizma:

- Kateri načini potovanja so najbolj priljubljeni in zakaj?
- Kaj si predstavljate pod pojmom množični turizem?
- Kako razumete pojem trajnostni turizem in kako ekoturizem?

Navedbe učencev in učenk zapišite na tablo. Ko podajo svoje razlage, jim razdelite liste z infografiko trajnostnega turizma (**PRILOGA 1**) ter jim razložite pojme »množični/masovni turizem«, »trajnostni turizem« in »ekoturizem« (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**). Infografiko lahko tudi projicirate na tablo.

V nadaljevanju se z učenci in učenkami pogovorite o različnih vidikih trajnostnega turizma: gospodarskem vidiku (vpliv na lokalno gospodarstvo, zaslužek lokalnega prebivalstva, problemi migracij, sezonsko delo), družbeno-kulturnem vidiku (ohranjanje tradicije, kulturne dediščine) in okoljskem vidiku (onesnaževanje, podnebne spremembe).

Pri tem so vam lahko v pomoč naslednja vprašanja:

- Kaj je bistvena razlika med množičnim in trajnostnim turizmom?
- Kaj so prednosti in slabosti množičnega turizma?
- Kakšne so posledice množičnega turizma?
- Kako množični turizem vpliva na ljudi in okolje?
- Na kakšen način lahko izboljšamo negativne vplive turizma na okolje in prebivalstvo?

Razložite pojme sopotništva – skupna uporaba avtomobilov ali mestnih koles (angl. *carpooling*, *car-sharing*, *bike-sharing*), različne možnosti nastanitve (angl. *couch surfing*), izmenjava doma (angl. *home exchange*, *home sitting*) in bivanje pri domačinih (angl. *homestay*).

15 minut

KORAK 3

Učence in učenke razvrstite v skupine po štiri. Vsaka izmed skupin naj si izbere svojo destinacijo ali pa vi določite enotno destinacijo za vse skupine (npr. enotedenski izlet v eno izmed prestolnic Evrope – London, Pariz, Berlin, Rim ipd.). S pomočjo uporabe interaktivnega zemljevida (npr. Google Maps, Maps.me, Here we go ipd.) vsaka skupina izdela načrt potovanja do izbrane destinacije na čim bolj trajnosten način. Skupinam dajte navodilo, da morajo pri izdelavi potovalnega načrta upoštevati in vključiti vse vidike, o katerih ste govorili na začetku ure (način potovanja do destinacije, nastanitev, prehrana, prtljaga, spremljajoče aktivnosti).

10 minut

KORAK 4 (10 minut)

Skupine v razredu predstavijo svoj načrt potovanja. S pomočjo kriterijev trajnostnega potovanja skupaj točkujejo posamezne vidike vsakega načrta in izberejo najbolj trajnosten načrt potovanja. Vsaka skupina dobi list s kriteriji za točkovanje (**PRILOGA 2**).

Dodatni predlogi:

- Namig za razširitev: učencem in učenkam predstavite izraza »obnovljivi viri energije« in »ogljčni odtis« (angl. *carbon footprint*), pri tem pa so vam lahko v pomoč vprašanja:
 - Katere vire energije poznate?
 - Kateri so obnovljivi viri energije?
 - Ali ste že slišali za ogljčni odtis?
 - Kaj je ogljčni odtis?
- Starejši učenci in učenke lahko za domačo nalogo s pomočjo staršev izračunajo svoj ogljčni odtis z uporabo »Kalkulatorja ogljičnega odtisa« (dostopno na spletni strani organizacije Umanotera: <https://www.umanotera.org/kaj-delamo/trajne-vsebine-projekti-kampanje/podnebne-spremembe/izracunaj-svoj-ogljicni-odtis>). Naslednjo šolsko uro naj učenci in učenke primerjajo svoje izračune, nato pa se pogovorite o tem, kako bi lahko sami pripomogli k povečanju energetske učinkovitosti in zmanjšanju škodljivih vplivov na okolje.
- Obravnavano besedišče na temo različnih načinov potovanja prilagodite znanju in starosti skupine – povečajte ali zmanjšajte obseg besedišča. Z mlajšimi učenci in učenkami lahko obnovite znanje besedišča o prevoznih sredstvih (samostalniki kolo, motor, avto, avtobus, vlak, ladja, trajekt, letalo, helikopter itd.), uporabo ustreznih glagolov ter predlog *by* v angleščini.
- Pri pouku angleščine lahko vključite tudi utrjevanje časov (preteklik/prihodnjik), naklonskih glagolov in pogojnikov.
- Diskusija z učenci in učenkami nižje stopnje lahko poteka v slovenščini, sicer pa spodbujajte diskusijo v angleškem oz. drugem tujem jeziku.

Kotiček za informacije:

- **Trajnostni turizem** (angl. *sustainable tourism*) je turizem, ki se lahko na posameznem območju ohranja za nedoločen čas, ne da bi prišlo do poslabšanja razmer. Pomaga ohranjati raznolikost rastlin in živali, spoštuje kulturno dediščino skupnosti, hkrati pa tudi zagovarja gospodarsko uspešnost in pošteno porazdelitev družbenih koristi. Vir: <https://www.youth-hostel.si/si/sustainable-tourism/trajnostni-turizem-od-teorije-do-prakse> (Kastelic, b. l.).
- **Obnovljivi viri energije** (angl. *renewable resources and energy*) vključujejo vse vire energije, ki jih zajemamo iz stalnih naravnih procesov, kot so sončno sevanje, veter, vodni tok v rekah, fotosinteza, zemeljski toplotni tokovi itd. To so torej viri, ki se obnavljajo in v naravi ohranjajo. Vir: <http://www.trajnostnaenergija.si/Trajnostna-energija/Proizvajajte/Obnovljivi-viri-energije> (Trajnostna energija, b. l.).
- **Ogljčni odtis** (angl. *carbon footprint*) je kazalnik, ki se uporablja za ponazoritev količine izpustov ogljikovega dioksida (CO₂) in drugih toplogrednih plinov, ki jih posredno ali neposredno povzroča vsak človek. Ogljčni odtis meri vpliv naših dejavnosti na podnebni sistem. Odvisen je od količine toplogrednih plinov, ki jih proizvedemo v našem vsakdanjiku s potrošnjo fosilnih goriv za elektriko, gretje, prevoz itd. Vir: <http://www.na-postaji.si/priro%C4%8Dnik/srednje-%C5%A1ole.pdf> (Otrin, K., Demšar Mitrovič, P., 2013)
- **Skupna vožnja z avtomobilom** (angl. *carpooling*): <http://www.na-postaji.si/priro%C4%8Dnik/srednje-%C5%A1ole.pdf> (Otrin, K., Demšar Mitrovič, P., 2013, str. 11).

Literatura in viri:

- Biolek, J., Čajka, A. [idr.]; R. Suša (ur.). (2012). *Svet med vrsticami: priročnik za učitelje, ki jih zanima globalno učenje*. Ljubljana: Društvo Humanitas.
- Wikipedia. (2020). *CouchSurfing*. Dostopno na: <https://sl.wikipedia.org/wiki/CouchSurfing> (pridobljeno 26. 3. 2020).
- Focus, društvo za sonaraven razvoj. (b. l.) *Premikaj se trajno*. Dostopno na: <http://focus.si/kaj-delamo/programi/mobilnost/premikaj-se-trajno> (pridobljeno 26. 3. 2020).
- Kastelic, A. (b. l.) *Trajnostni turizem: od teorije do prakse*. Dostopno na: <https://www.youth-hostel.si/si/sustainable-tourism/trajnostni-turizem-od-teorije-do-prakse> (pridobljeno 26. 3. 2020).
- Kmia, O. (2018). *Instatravel – A Photogenic Mass Tourism Experience*. Dostopno na: <https://vimeo.com/253334732> (pridobljeno 26. 3. 2020).
- Otrin, K., Demšar Mitrovič, P. (2013). *Trajnostna mobilnost, Priročnik za učitelje v srednjih šolah*. Ministrstvo za infrastrukturo in prostor. Dostopno na: <http://sptm.si/wp-content/uploads/2019/09/trajnostna-mobilnost-sola-web-za-SPTM-1.pdf> (pridobljeno 26. 3. 2020).
- The International ecotourism society. (b. l.) *What is Ecotourism*. Dostopno na: <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/> (pridobljeno 26. 3. 2020).
- Trajnostna energija. (b. l.) *Obnovljivi viri energije*. Dostopno na: <http://www.trajnostnaenergija.si/Trajnostna-energija/Proizvajajte/Obnovljivi-viri-energije> (pridobljeno 26. 3. 2020).
- Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj. (b. l.) *Ogljični odtis*. Dostopno na: <https://www.umanotera.org/kaj-delamo/trajne-vsebine-projekti-kampanje/ogljicni-odtis/> (pridobljeno 26. 3. 2020).
- Unuk. (2014). *Sustainable tourism infographic*. Dostopno na: <http://www.gttsa.org/wp-content/uploads/2019/08/Content-training-sust.pdf> (pridobljeno 28. 4. 2020).

10

TRŽNICA V RAZREDU

RAZRED: 9.

TRAJANJE: 90 MINUT

ŠTEVILO UČENCEV
IN UČENK: 15–28

Veliko sadja in zelenjave, ki se vsakodnevno znajdeti na naših krožnikih, prihaja z oddaljenih koncev sveta. Za številne niti ne vemo, od kod dejansko izvirajo. Učenci in učenke preko aktivnosti spoznajo ozadje potrošnje v gospodinjstvih ter vpliv naših vsakodnevni nakupovalni navad na okolje. Ozavešijo pomen odgovornega nakupovanja in spoznajo, kako se pripraviti nanj, ter se seznanijo s sistemom pravične trgovine. Z aktivnostjo jih spodbudimo k razmisleku o pomembnosti kupovanja in uživanja lokalno pridelane hrane.

Ključne besede:

- potrošništvo
- poraba v gospodinjstvih
- odgovorno nakupovanje
- sadje
- pravična trgovina
- trajnostno kmetijstvo
- prehranski kilometri

Metode:

- igra vlog
- diskusija
- delo v skupinah
- delo v parih
- delo s slovarjem
- analiza
- raziskovanje
- učenje s prakso

Cilji aktivnosti:

- učenci in učenke razumejo aktivno vlogo Zemlje v našem vsakodnevni prehranjevanju
- učenci in učenke aktivno sodelujejo in prevzemajo odgovornost za čisto in zdravo okolje
- učenci in učenke podajajo predloge za ohranitev čistega in zdravega okolja
- učenci in učenke spoznajo pestrost zdrave prehrane
- učenci in učenke razvijajo zavest o pravici do čistega in zdravega okolja
- učenci in učenke spoznajo pravično trgovino

Povezava aktivnosti z učnimi cilji:

- spoznavanje in utrjevanje besedišča, vezanega na sadje
- pisanje seznamov
- opravljanje raziskovalnega in pogajalnega pogovora
- opisovanje predmetov
- utrjevanje pridevnikov in števnikov

Medpredmetne povezave:

- geografija
- matematika
- tehnika
- domovinska in državljanska kultura in etika
- biologija

Pripomočki:

- večje število reklamnih letakov
- barvice/flomastri za pripravo deklaracij
- risalni list/šeleshamer (za TV ali radio skupino)
- samolepilni listki za pripravo deklaracij za sadje (število prilagodite količini sadja)
- računalnik z internetno povezavo
- projektor
- slovar (lahko tudi v elektronski obliki)
- manjša škatla ali vrečka iz blaga

Priloge:

- **PRILOGA 1:** Seznam dvanajstih točk odgovornega nakupovanja
- **PRILOGA 2:** Sličice sadja in denarja
- **PRILOGA 3:** Navodila za prodajalce in prodajalke
- **PRILOGA 4:** Navodila za kupce in kupke
- **PRILOGA 5:** Infografika
- **PRILOGA 6:** Kviz o certifikatih

Navodila za izvedbo:

10 minut

KORAK 1

V uvodni motivaciji učencem in učenkam napovejte, da bo tema ure »nakupovanje«. Nato na tla v prostoru položite liste z 12 točkami odgovornega nakupovanja, ki so navedene na seznamu, razrezanem na dele (**PRILOGA 1**). Učencem in učenkam naročite, da se sprehodijo po razredu in si preberejo posamezne točke ter se postavijo k tisti, s katero se najbolj strinjajo oz. jih najbolj nagovori. Ko se vsi učenci in učenke razporedijo po prostoru, naj predstavnik ali predstavnica skupine, ki se je oblikovala okoli posamezne točke, na glas prebere trditve, ki so zapisane pri posamezni točki, ostali člani in članice skupine pa naj dodajo nekaj argumentov za svoj izbor.

10 minut

KORAK 2

Učencem in učenkam razložite, da boste v razredu priredili posebno tržnico s sadjem, na kateri bodo odigrali vloge prodajalcev in prodajalk ter kupcev in kupk. Učence in učenke razvrstite v dve skupini tako, da predhodno pripravite škatlo ali vrečko, v kateri so kartice različnih vrst sadja in različnih denarnih enot (**PRILOGA 2**). Učenci in učenke, ki iz vrečke izvlečejo sadje, postanejo prodajalci in prodajalke, tisti ki izvlečejo denarne enote, pa postanejo kupci in kupke.

Učenci in učenke v vlogi kupcev in kupk bodo svojo vlogo igrali v parih (za štiri različne tipe kupcev in kupk pripravite osem kartic sadja – 4 x 2 enaki kartici). Učenci in učenke v vlogi prodajalcev in prodajalk pa lahko igrajo v parih ali v skupinah (odvisno od števila vseh učencev in učenk v razredu), temu pa primerno pripravite tudi število enakih denarnih enot (2 enaki enoti za par ali 3 enake enote za skupino). Preden začnete z igro, z učenci in učenkami ponovite besedišče za sadje in glavne števnike.

20 minut

KORAK 3

Parom in/ali skupinam razdelite navodila za igro vlog ter pripravo nanje (**PRILOGI 3 in 4**). Navodila naj si pozorno preberejo ter nadaljujejo s pripravo prostora.

- **Prodajalci in prodajalke** uredijo mize v obliki stojnice ter jih opremijo s sadjem, ki ga izrežejo iz reklamnih letakov (reklamne letake predhodno pripravite). Vsakemu sadju dodajo deklaracijo, na katero zapišejo podatke (v tujem jeziku): ime sadja, izvor sadja, način pridelave, opis sadja (oblika, barva, okus) ter ceno za kilogram (zaokroženo na EUR).
- **Kupci in kupke** se v parih odločijo, katero sadje potrebujejo oz. želijo kupiti na tržnici, glede na to, kakšne so njihove prehrabne in nakupovalne navade (te so opisane na karticah). Razmislijo tudi, na kakšne načine lahko sveže sadje uporabijo (npr. za izdelavo sadnega sladoleda, napitka ali peciva). Razdelite jim simboličen denar, ki ga predhodno pripravite v ustreznem številu (**PRILOGA 2**).

Za pomoč pri pripravi potrebnih informacij na tablo projicirajte infografiko, ki prikazuje, od kod izvira hrana (**PRILOGA 5**). Če želite, lahko po en natisnjen izvod infografike razdelite vsakemu paru oz. skupini. Pri iskanju podatkov si lahko učenci in učenke pomagajo tudi z uporabo interneta (računalnik, pametni telefon ali tablica).

20 minut

KORAK 4

Učenci in učenke se pri tem koraku preizkusijo v igri vlog. Zavzamejo svoja mesta in tržnica se odpre. Prodajalci in prodajalke ter kupci in kupke odigrajo svoje vloge, kot so določene na njihovih karticah. Prodajalci in prodajalke ponujajo sadje na svoji stojnici, odgovarjajo na vprašanja kupcev in kupk ter se trudijo čim več prodati. Kupci in kupke se sprehajajo med stojnicami in kupujejo hrano, sprašujejo prodajalce in prodajalke o njihovi ponudbi, izvoru sadja, svežini, načinu pridelave itd.

20 minut

KORAK 5

Po 20 minutah se tržnica zapre, učenci in učenke pa sedijo v krog z namenom refleksije in diskusije. S sošolcem ali sošolko, ki sedi zraven, na kratko izmenjajo vtise o aktivnosti. Nadaljujte z diskusijo, pri čemer so vam lahko v pomoč naslednja vprašanja:

- Kakšna se vam je zdela aktivnost?
- Kako ste se v svojih vlogah počutili prodajalci in prodajalke? Kako je šla prodaja sadja? Kdo je bil najuspešnejši in zakaj?
- Kako ste se v svojih vlogah počutili kupci in kupke? Ste uspeli kupiti želeno sadje glede na vaše prehrabene navade? S kakšnimi odgovori so vas prodajalci in prodajalke uspeli prepričati v nakup? So prodajalci in prodajalke znali odgovoriti na vaša vprašanja?
- Kje vi oz. vaša družina običajno kupujete sadje in zelenjavo?
- Zakaj je pomembno vedeti, kje in v kakšnih okoliščinah je pridelana hrana, ki jo uživamo?
- Kaj pomenijo oznake »bio« in »organsko«?
- Kaj pomeni jesti lokalno in sezonsko pridelano hrano?
- Kaj je prednost takšne hrane za ljudi in okolje?
- Ste že slišali za izraz »prehranski kilometri« (angl. food miles)? Kaj pomeni?

Učencem in učenkam razložite izraz »prehranski kilometri« (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**), izpostavite različne načine prevoza živil (letala, tovorne ladje, tovornjaki, železniški promet idr.) ter učence in učenke vprašajte, katera oblika prevoza je najbolj razširjena za prevažanje hrane (tovornjaki).

10 minut

KORAK 6

Učenci in učenke naj v sklepnem delu na podlagi izkušnje iz aktivnosti izberejo najbolj trajnostno ozaveščenega prodajalca oz. prodajalko ter kupca oz. kupko. Z argumenti izberejo tudi pridelovalca oz. pridelovalko ter prodajalca oz. prodajalko, ki v pridelovalni in prodajni verigi najmanj škoduje okolju in ljudem.

Dodatni predlogi:

- **Predlog za razširitev** (30 minut): učence in učenke povabite, naj si predstavljajo nedeljsko jutro, ko je vsa družina zbrana ob zajtrku. Nato jim naročite, da se ozrejo po mizi in naštejejo, kaj se nahaja na njej (mleko, čaj, kava, kakav, kruh ipd.). Njihove odgovore zapisujte na tablo in jih ob tem sprašujte, če vedo, kje in kako so bila ta živila pridelana. V pogovoru se nato navežite na živila, ki prihajajo z globalnega juga (čaj, kava, kakav, tropsko sadje) in jim predstavite problematiko pridelave teh živil (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**). V nadaljevanju predvajajte kratek videoposnetek o delu otrok pri pridelavi kakava [*The Harsh Realities of Child Laborers in the Cocoa Industry*](#) (Annenberg Media, 2016) in jih nadalje vodite skozi diskusijo o problematiki pridelave kakava, osnovne surovine za čokolado. Pri tem si lahko pomagate z naslednjimi vprašanji:

- Kaj ste videli na posnetku?
- Kdo dela na plantažah?
- Ali je to pravično? Zakaj ne?
- Kaj so razlogi za to, da na plantažah delajo tudi otroci?
- Kaj lahko vsak od nas naredi, da ne bi več podpirali takšnih praks?
- Poznate sistem pravične trgovine?

Učencem in učenkam predstavite alternativo – sistem pravične trgovine ter certifikate, ki označujejo trajnostno naravnane pridelovalne in trgovske prakse (**KOTIČEK ZA INFORMACIJE**). Učenci in učenke naj poskušajo povezati opise in certifikate (**PRILOGA 6**), nato pa skupaj preverite pravilne rešitve.

- Delavnica je primerna za uporabo ob svetovnem dnevu pravic potrošnikov (15. marec) ter ob svetovnem dnevu brez nakupov (angl. *Buy Nothing Day*; običajno v drugi polovici novembra).
- Če je skupina učencev in učenk velika, lahko v aktivnost tržnice dodatno vključite še vlogo televizijske ali radijske ekipe, ki s kupci in kupkami ter s prodajalci in prodajalkami opravi intervju o ponudbi, povpraševanju in prehranskih navadah.
- Glede na predhodno znanje jezika se odločite, ali boste diskusijo vodili v slovenščini ali v tujem jeziku.

Kotiček za informacije:

- **Zavržena hrana:** Do 40 % tega, kar vzredimo ali vzgojimo za prehrano, ne pojemo, pa vendar je vsak osmi človek na planetu lačen, vsak tretji pa trpi zaradi pomanjkanja hrane. Na ravni EU se v povprečju zavrže 123 kg, v Sloveniji pa 72 kg hrane letno na prebivalca oz. prebivalko.
- **Prehranski kilometri** (angl. food miles) predstavljajo razdaljo, ki jo živila prepotujejo, preden prispejo na našo mizo. S pomočjo spletne aplikacije, ki je dostopna na povezavi <http://www.foodmiles.com> (Food miles, b. l.), lahko izračunamo prehranske kilometre za različna živila, ki jih uživamo.
- **Problematika pridelava kakava oz. »Grenko sladka čokolada«**: Poročilo odstira ozadje mednarodne industrije čokolade. Razkriva veliko neuravnoteženost v tej panogi ter okoljske in socialne izzive, s katerimi se soočajo proizvajalci kakava. Poročilo se osredotoča na območje zahodne Afrike (Gana, Slonokoščena obala in Kamerun), od koder izvira največ kakava na trgu. Vir: <http://focus.si/wp-content/uploads/2016/03/Povzetek-poro%C4%8Dila-Grenko-sladka-cokolada-oblikovano-final-web-1.pdf> (Focus, Südwind, 2016).
- **Pravična trgovina** je »trgovinsko partnerstvo«, ki temelji na dialogu, transparentnosti in spoštovanju in si prizadeva za večjo enakopravnost v mednarodni trgovini. Prispeva k trajnostnemu razvoju s tem, da ponuja boljše pogoje prodaje in zagotavlja pravice marginaliziranih proizvajalcev in delavcev, predvsem iz ekonomsko manj razvitih dežel. Organizacije, ki se ukvarjajo s pravično trgovino in ki jih podpirajo potrošniki, se aktivno vključujejo v podpiranje proizvajalcev, osveščanje in vodenje kampanj za spremembe v pravih in praksi konvencionalne mednarodne trgovine (definicija Svetovne organizacije za pravično trgovino). Eno izmed načel pravične trgovine je spoštovanje Konvencije ZN o pravicah otrok. Vir: <https://www.pravicna-trgovina.si/projekti/o-pravicni-trgovini> (Pravična trgovina Slovenija, b. l.).

Literatura in viri:

- Kavka Gobbo, Ž. in Lopatič, Ž. (2017). *Sadje naj bo pravično, priročnik za učitelje*. Dostopno na: <http://focus.si/wp-content/uploads/2017/01/Sadje-naj-bo-pravicno-ld.pdf> (pridobljeno 21. 4. 2020).
- Društvo Ekologi brez meja. (2014). *Volk je sit, koza ostala cela; projekt*. Dostopno na: <http://ebm.si/o/sl/component/content/article/80-novice/575-volk-je-sit-koza-ostala-cela> (pridobljeno 16. 4. 2020).
- Fairtrade International. (b. l.) *What is fairtrade*. Dostopno na: <https://www.fairtrade.net/about-fairtrade/what-is-fairtrade.html> (pridobljeno 16. 4. 2020).
- Focus, Südwind. (2016). *Grenko-sladka čokolada, resnica o ozadju mednarodne industrije čokolade, povzetek študije*; Focus – društvo za sonaraven razvoj. Dostopno na: <http://focus.si/wp-content/uploads/2016/03/Povzetek-poro%C4%8Dila-Grenko-sladka-cokolada-oblikovano-final-web-1.pdf> (pridobljeno 16. 4. 2020).
- Food Miles; What do you think of when you read the phrase "food miles". (2009). Dostopno na: <https://www.sbs.com.au/shows/foodinvestigators/listings/detail/i/1/article/2941/Food-Miles> (pridobljeno 16. 4. 2020).
- Foodmiles. (b. l.) *Food Miles Calculator*. Dostopno na: <http://www.foodmiles.com> (pridobljeno 16. 4. 2020).
- Make fruit fair. (b. l.) *Kampanja za pravične in trajnostne oskrbovalne verige tropskega sadja; Dostojno delo, pravične oskrbovalne verige, trajnostni razvoj*. Dostopno na: <https://www.youtube.com/user/makefruitfair> (pridobljeno 16. 4. 2020).
- Annenberg Media. (4. 11. 2016). *The Harsh Realities of Child Laborers in the Cocoa Industry*. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=0tHLkaONncg> (pridobljeno 16. 4. 2020).
- Fairtrade Foundation. (19. 2. 2019). *The Story of Chocolate: Unwrapping the Bar*. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=o9jWRv3WPBo> (pridobljeno 16. 4. 2020).
- Pravična trgovina Slovenija. (b. l.) *O pravični trgovini*. Dostopno na: <https://www.pravicna-trgovina.si/projekti/o-pravicni-trgovini> (pridobljeno 16. 4. 2020).
- Slabe, A. (ur). (2017). *Jej lokalno, misli globalno! Priročnik globalnega učenja za učitelje*. Ljubljana: Inštitut za trajnostni razvoj. Dostopno na: https://eathink2015.org/download/EAThink_kit_SL.pdf (pridobljeno 16. 4. 2020).

Publikacija je nastala v okviru projekta *Globalni izzivi – Globalni predmeti* (Global Issues – Global Subjects), ki ga sofinancirata Evropska unija in Ministrstvo za zunanje zadeve RS. Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorjev in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske unije ter drugih financerjev.

Elektronske različice publikacije ter drugih gradiv, nastalih v okviru projekta *Globalni izzivi – Globalni predmeti*, so na voljo na spletni strani <https://humanitas.si/baza-gradiv>.

Društvo Humanitas – Center za globalno učenje in sodelovanje je nevladna, neprofitna in neodvisna organizacija, ki od leta 2000 deluje na področju globalnega učenja in programa podpore otrokom in lokalnim skupnostim. Z izobraževanjem in informiranjem o globalnih izzivih poskušamo ozaveščati o globalni soodvisnosti ter o vlogi, ki jo kot posamezniki in posameznice igramo v svetu. S spodbujanjem strpnosti, odgovornosti, pravičnosti in spoštovanja človekovih pravic želimo ljudi, še posebej pa mlade, spodbuditi k aktivnemu vključevanju v družbo ter do družbe in okolja odgovornemu načinu življenja.

Društvo Humanitas je vodilna organizacija na področju globalnega učenja v Sloveniji. Izvajamo delavnice za učence in učenke, dijake in dijakinje, študente in študentke ter krajša in daljša usposabljanja za učitelje in učiteljice ter ostale multiplikatorje. Razvijamo izobraževalna

in didaktična gradiva ter prirejamo javne dogodke, namenjene osveščanju o različnih temah globalnega učenja. Pri svojem delu uporabljamo raznolike metode ter sodelujemo s številnimi strokovnjaki in strokovnjakinjami ter organizacijami iz Slovenije in tujine. V okviru specializirane knjižnice Hiša svetov, ki deluje pod okriljem Knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani, nudimo raznolika gradiva s področij globalnega učenja, človekovih pravic, medkulturnosti, globalizacije, razvojnih študij, študij konfliktov in miru, okolja, prehrane in vode ter aktivnega državljanstva. Leta 2018 smo ustanovili Klub učiteljc in učiteljev globalnega učenja, ki je edinstven primer povezovanja nevladnega sektorja s sektorjem formalnega izobraževanja v Sloveniji.

Več informacij o delovanju Društva Humanitas je na voljo na spletni strani www.humanitas.si.